

2018 HAVAYOLU SEKTÖR RAPORU

**Mayıs 2019
ANKARA**

İÇİNDEKİLER

<i>I. HAVAYOLU SEKTÖR YAPISI</i>	<i>3</i>
<i>II. ÜLKEMİZDE VE DÜNYADA HAVACILIK İSTATİSTİK VERİLERİ</i>	<i>6</i>
<i>III. DHMİ TARAFINDAN SON DÖNEM İÇERİSİNDE ÇALIŞMALARI TAMAMLANAN /DEVAM EDEN ÖNEMLİ PROJELER</i>	<i>26</i>
<i>i) ÖZKAYNAK YATIRIMLARI</i>	<i>26</i>
<i>ii) KÖİ YATIRIMLARI</i>	<i>37</i>
<i>IV. AR-GE PROJELERİ</i>	<i>52</i>

I. HAVAYOLU SEKTÖR YAPISI

Havayolu sektörü; Havalimanları, terminaller, kargo tesisleri, hava seyrüsefer hizmetleri, havayolu taşımacılığı, yer hizmetleri, ikram hizmetleri, hava aracı bakım onarım hizmetleri, akaryakıt ikmal hizmetleri gibi olmazsa olmaz alt hizmetler guruplarından oluşmaktadır.

Sürdürülebilir küresel ekonominin gerçekleştirilmesinde sektörleri birbirine bağlayan hava yolu sektörü ülkelerin ve küresel ekonominin gelişmesinde en temel sektörlerin başında gelmektedir.

Dünyada yer alan tüm ülkelerin aynı ortak amaçla sanayinin, ticaretin geliştirilmesi ve yoksulluğun azaltılması öngörüsü varsayıldığında ulaştırma sektörü ve özellikle havayolu sektörünün her alana hızlı ulaşım sağlaması ile kilit rolünü ortaya çıkarmaktadır.

Havalimanları, ekonomiye, turizme, sağlığa yani bütün sektörlerin gelişmesine katkı sunarak bölgesel kalkınmayı teşvik etmesinin yanında kültürlerin kaynaştırılmasında ad önemli bir misyon üstelenmektedir. Bölgede aktif hava ulaşım ağlarının bulunması ile canlanacak turizm ve yöreyi ziyaret edecek turist sayısındaki artış ile birlikte bölgenin kalkınacağı açıktır.

Hava yolu sektörünün ekonomik kalkınmaya olumlu etkisinin yanında ayrıca diğer ulaşım yöntemlerine nazaran daha çevre-dostu olma özelliği sayesinde muadillerine göre daha önem kazanan bir sektör potansiyeli taşımaktadır. Birbirinden uzak coğrafyalar arasında insan ve ürün naklinin süratle yapılması ve üretim-hizmet odaklı yatırımların sınır tanımadan geliştirilmesi havalimanlarının bulunduğu bölgelerin ihracat ve ithalat yönünden gelişmesini sağlayarak o bölgeye bir dinamizm katmaktadır.

Teknolojik gelişmelerin öncelikli olarak hayata geçirildiği havacılık sektörü, gerek uluslararası gerekse de kıtalararası uyum ve bütünleşmede büyük rol oynamakta hatta öncülük etmektedir. Hava ulaşımının geliştirilmesi; uluslararası ticaretin

genişlemesini ve insanların daha hızlı ve kolay seyahat etmesini ve turizmin gelişmesini sağlamaktadır.

Havayolu taşımacılığı, çok hızlı teknolojik ve yapısal değişiklikler gösteren bir sektördür. Bir yandan büyük kapasiteli, yakıt tasarrufu sağlayan, düşük gürültü ve emisyon seviyesine sahip uçaklar geliştirilirken, diğer yandan bölgesel taşımacılığa daha elverişli olan küçük kapasiteli uçakların imalatı da hızla sürdürülmektedir. Netice itibarıyla yolcu ve katma değeri yüksek ürünlerin olabildiğince hızlı bir şekilde taşımını sağlayan havacılık sektörü ekonomik değeri sürekli artmakta ve gerek ülkelerin gerekse de tüm sektörlerin gelişiminde başat bir rol edinmektedir.

Havacılık sektöründe yapılan yatırımlar dünyadaki sınırların daha da kalkmasına kültürlerin yakınlaşmasına vesile olmaktadır. Bu sayede tasarruf edilen zaman iş ve sosyal hayatlara ayrılarak insanların daha mutlu, umutlu ve huzurlu yaşamasına katkı sağlamaktadır. Hava ulaşımını kullanan yolcu sayısının artmasına bağlı olarak da genişleyen hava ulaşım sektöründe istihdam, ticaretin gelişimi ile ülke ve bölge ekonomisine doğrudan katkı sağlamaktadır.

Havalimanında gerçekleşen hizmet alımları ve yan sektörlerle etkileşim doğrultusunda sağlanan katma değer, istihdam edilenlerin yapacakları harcamalar da ekonomiye ilave katkı sunacağı dikkate alındığında hava yolu ile bölgeye sağlanan faydaları daha iyi anlamak söz konusu olabilecektir.

Yatırımların ülke sınırlarını aşarak ülke ve bölge ayırımı olmaksızın yapılabilmesinde kilit öneme haiz havayolu ulaşımı ile uluslararası girişimci ve yatırımcılara rahat bir ulaşım imkânı sağlanmaktadır. Hava ulaşım sürelerinin kısalığı farklı şehir, bölge ve kültürlerin birbirleriyle iletişiminin artmasına ve kültürün zenginleşmesine neden olduğu da önemli bir fayda olarak ifade edilebilir.

Aynı şekilde havayolu ulaşımı imkânlarının kullanılması mesafe engellerini ortadan kaldırması nedeniyle insan hayatı için çok önemli olan sağlık hizmetinin daha kısa sürede alternatifli olarak tercih edilmesine de yardımcı olmaktadır. Bu sayede havalimanının bulunduğu kente sağlık hizmeti temini açısından bir dinamizm kazandırması da söz konusudur.

Havayolu ulaşımı ülkeler arasındaki ulaşım zamanını kısaltarak, kültürel birliktelik ve insanlar arasında kurduğu dostluk köprüleriyle dünyamızın sosyal ve ekonomik refahının yükseltilmesinde büyük önem taşımaktadır. Havacılık sektörünün stratejik önemi nedeniyle gelişmiş ve yeni teknolojileri bünyesinde barındıran ülkeler hem ticari hem kültürel hem de askeri alanda büyük avantajlar elde etmekte ve önemli güç haline gelmektedirler.

II.ÜLKEMİZDE VE DÜNYADA HAVACILIK İSTATİSTİK VERİLERİ

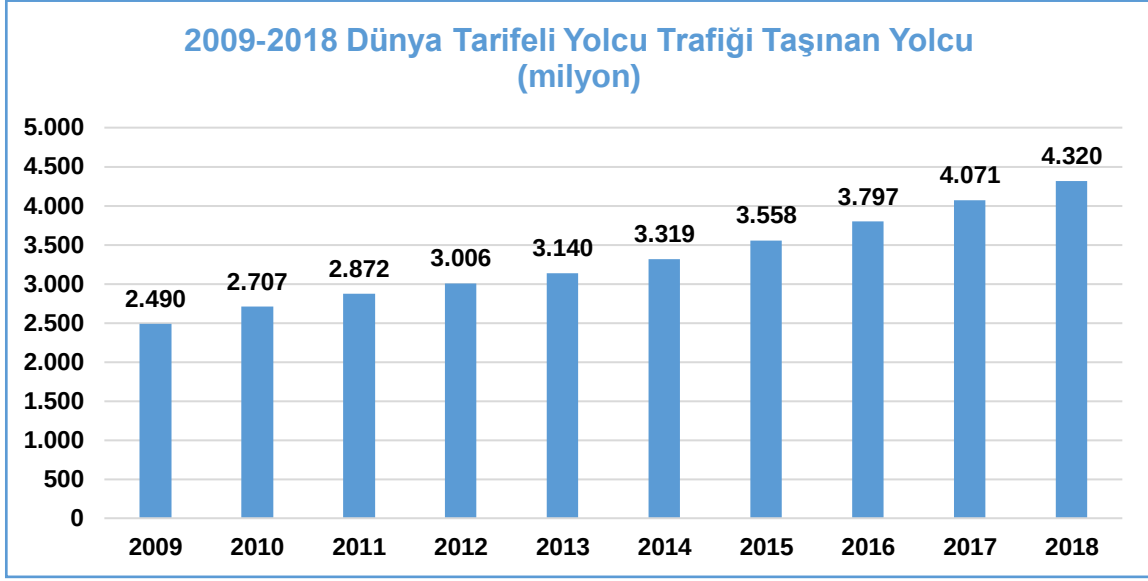
Dünyada Hava Taşımacılık Gerçekleşmeleri

Dünya’da 2007-2009 yılları arasında durağanlaşan tarifeli yolcu taşımacılığı, 2010 yılı ve sonrasında tekrar artışa geçmiştir.

Son 3 yılın kesin gerçekleştirmelerine göre; 2015 yılında bir önceki yıla göre %7,2 artış ile 3.556 milyon ve 2016 yılında bir önceki yıla göre %6,7 artış ile 3.796 milyon, 2017 yılında da bir önceki yıla göre %7,2 artış ile 4.071 milyon ücretli-tarifeli yolcu taşınmıştır (Şekil 1)¹. 2018 yılı ilk verileri de 2017 yılına göre %6,1 artış ile 4.320 milyon ücretli-tarifeli yolcu taşındığı görülmektedir².

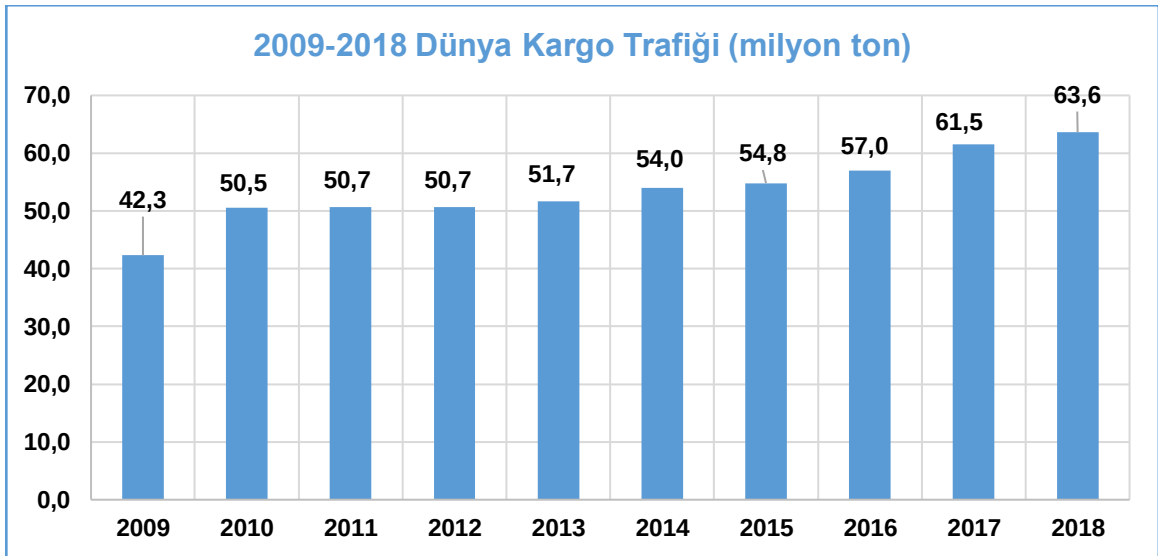
¹ ICAO Annual Report of the Council – 2017

² ICAO 31.12.2018 tarihli Basın Açıklaması; <https://www.icao.int/Newsroom/Pages/Solid-passenger-traffic-growth-and-moderate-air-cargo-demand-in-2018.aspx>

Şekil 1. 2009-2018 yılları Dünya Tarifeli Yolcu Trafik Gelişimi (Kaynak; ICAO İstatistikleri)

Kargo taşımacılığında ise durum biraz farklı olup 2010-2013 yılları arasında durağanlaşan kargo taşımacılığı 2014 yılından sonra istikrarlı bir artış içine girmiş olup 2009-2018 yılı gerçekleştirmeleri aşağıda Şekil 2’de verilmiştir.³ (ICAO verilerine göre 2017 yılında taşınan kargo miktarı 56 milyon ton civarındadır. IATA verilerine göre 2018 yılında 63,7 milyon ton kargo taşınmıştır.⁴)

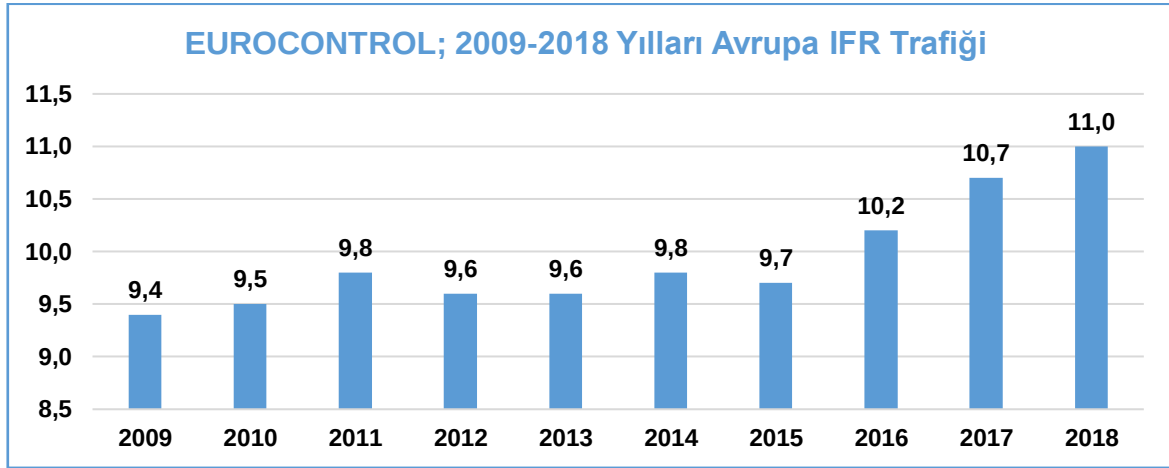
Şekil 2. 2009-2018 yılları Dünya Kargo Trafiği (Kaynak; ICAO/Statista)

³ The Statistics Portal (Statista)

⁴ IATA 7.2.2019 tarihli Basın Açıklaması

Avrupa’da ki gelişmeye baktığımızda ise, EUROCONTROL verileri bağlamında; 2017 yılında toplam overflight uçuş sayısı 2016 yılına göre %4,4 artış ile 10,6 milyon uçuşa yükselmişti. Bu günlük ortalama 29.000 uçuşa tekabül etmekte olup 30 Haziran 2017 Cuma günü 35.937 uçuş (yıllık pik) gerçekleşmişti. EUROCONTROL Bölgesinde uçuşlar Haziran-Temmuz-Ağustos-Eylül aylarında yoğunlaşmaktadır. Kasım-Şubat-Nisan ayları ise uçuşların en düşük seviyede olduğu aylardır.⁵

2018 yılında ise EUROCONTROL uçuş bölgesinde uçuş sayısı 2017 yılına göre %3,8 artış ile bugüne kadarki en yüksek değer olan 11.011.434 uçuşa ulaşmıştır. Bu günde ortalama 30.168 uçuşa takabil etmektedir. 2009-2018 yılları yıllık IFR trafiği Şekil 3’te gösterilmiştir⁶.

Şekil 3. EUROCONTROL; 2009-2018 Yılları Avrupa IFR Trafiği (Kaynak; EUROCONTROL)

Türkiye’de Hava Taşımacılık Gerçekleşmeleri

Türkiye’de özellikle 2003 yılında başlatılan liberal havacılık politikası bağlamında sivil hava taşımacılık faaliyetleri oldukça hızlı bir gelişim içine girmiştir. Son on yılda (2009-2018) ticari uçuş sayısı %93, taşınan yolcu sayısı %146 ve taşınan kargo miktarı %232 oranında bir artış göstermiştir. 2017 yılında 193.045.343 olan iç hat-

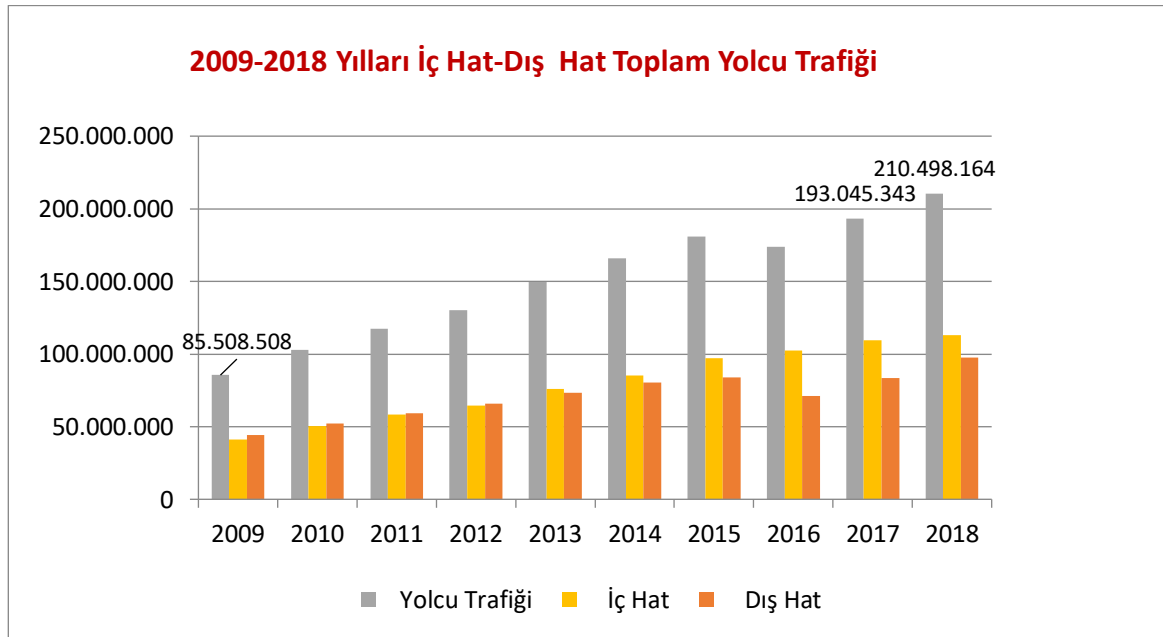
⁵ EUROCONTROL; Network Operations Report 2017

⁶ EUROCONTROL 10.1.2019 tarihli Basın Açıklaması

dış hat toplam yolcu sayısı %9 artış ile 2018 yılında 210.498.164 olarak gerçekleşmiştir. (Şekil 4). İç hatların toplam yolcu içindeki payı %54 olarak gerçekleşmiştir.

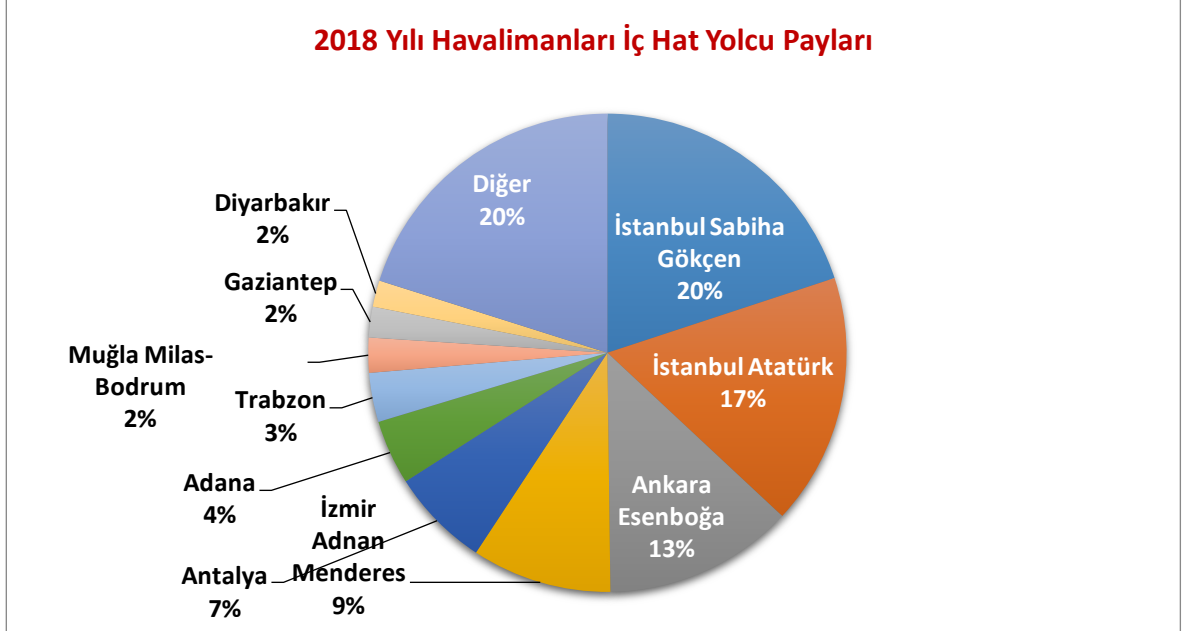
Toplam yolcu sayısı artışında, Kapadokya (%198), Samsun Çarşamba (%48), Gazipaşa Alanya (%46) ve Bingöl (%34) Havalimanları dikkat çekmektedir. Yoğun turist trafiğine sahip Antalya (%23), Muğla Dalaman (%22) ve Muğla Milas-Bodrum (%19) Havalimanları yolcu trafiğinde ise geçmiş yıllara göre önemli oranda artış yaşanmıştır.

2017 yılında 109.511.390 olarak gerçekleşen iç hat yolcu trafiği, 2018 yılında %3,1 artışla; 112.911.108, dış hat yolcu trafiği 83.533.953'ten %16,8 artışla 97.587.056, toplam yolcu trafiği de 193.045.343'ten %9 artışla 210.498.164 olarak gerçekleşmiştir (Şekil 4). Yolcu trafiği 449.475 direkt transit yolcu ile birlikte 210.947.639 olarak gerçekleşmiştir.

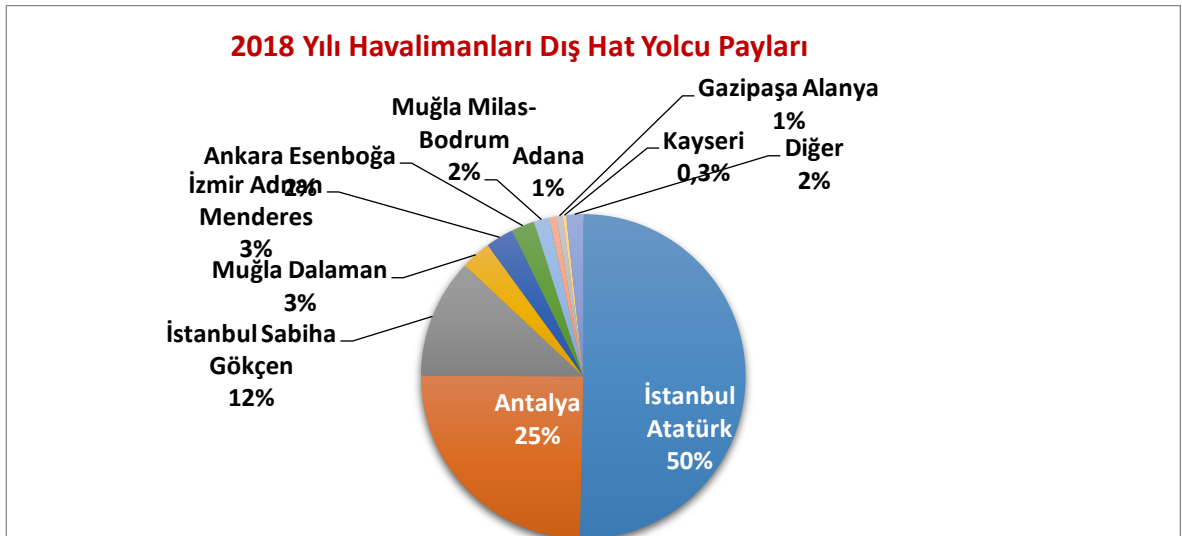
Şekil 4: 2009-2018 yılları iç hat- dış hat toplam yolcu trafik gerçekleştirmeleri (Kaynak; DHMİ)

İç hat yolcu trafiğinin önemli bir bölümü İstanbul Sabiha Gökçen (%20), İstanbul Atatürk (%17), Ankara Esenboğa (%13), İzmir Adnan Menderes (%9) ve Antalya (%7) Havalimanlarından gerçekleşmiştir (Şekil 5).

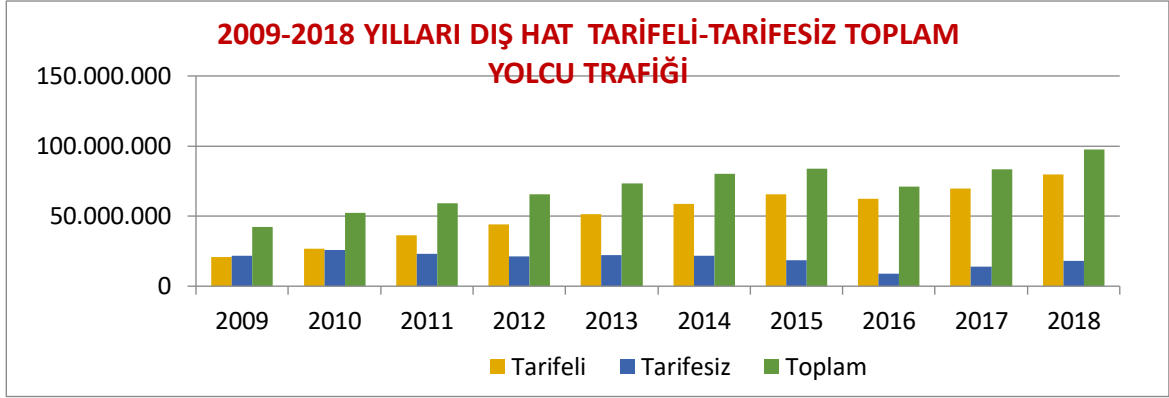
Şekil 5: 2018 yılı havalimanları iç hat yolcu payları (Kaynak; DHMİ)

2018 yılında, en fazla toplam dış hat yolcu trafiği, İstanbul Atatürk (%50), Antalya (%25), İstanbul Sabiha Gökçen (%12), İzmir Adnan Menderes (%3) ve Muğla Dalaman (%3) Havalimanlarında gerçekleşmiştir (Şekil 6).

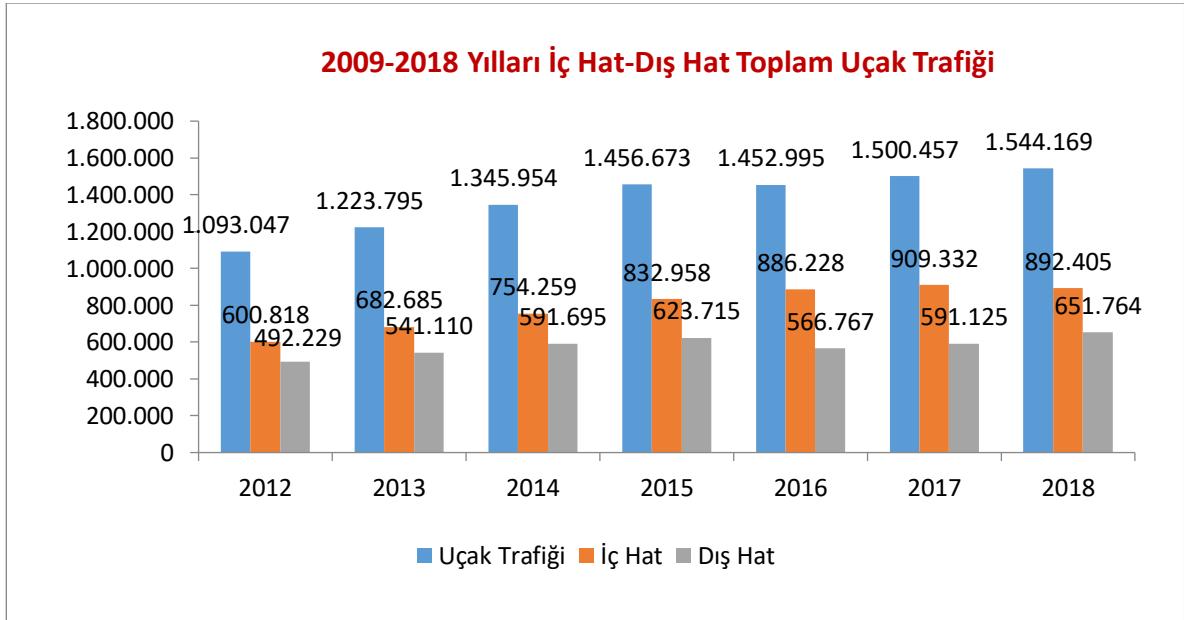
Şekil 6: 2018 yılı havalimanları dış hat yolcu payları (Kaynak; DHMİ)

79.508.661 tarifeli, 18.078.395 tarifesiz olmak üzere toplamda 97.587.056 dış hat yolcu trafiği gerçekleşmiştir (Şekil 7).

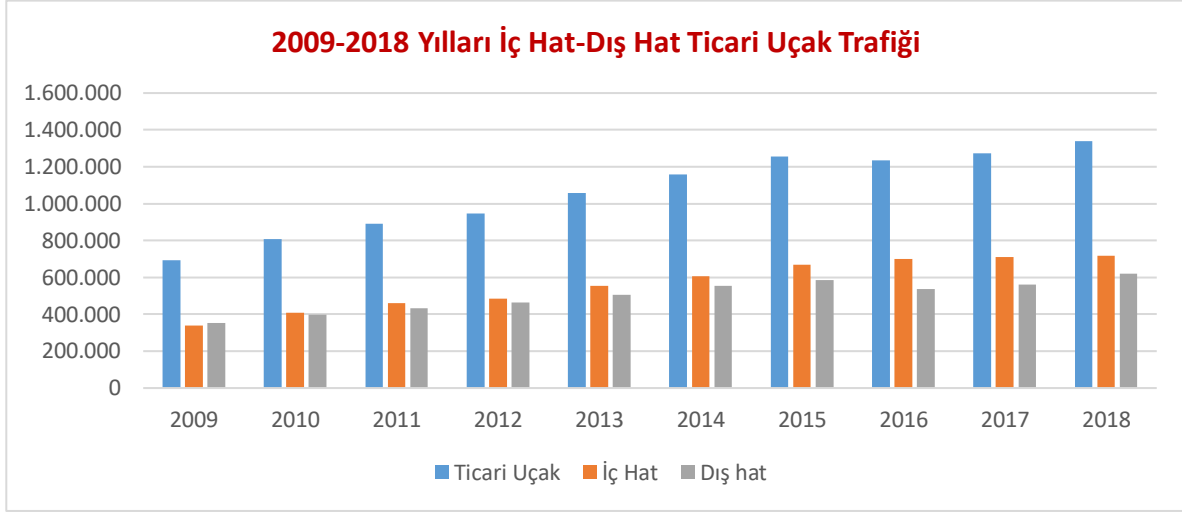
Şekil 7: 2009-2018 yılı havalimanları dış hat tarifeli-tarifesiz yolcu trafiği (Kaynak; DHMİ)

2017 Yılında 1.500.457 olarak gerçekleşen toplam uçak trafiği (inen+kalkan), 2018 yılında %2,9 artışla 1.544.169 olmuştur (Şekil 8). 2017 yılında 909.332 olarak gerçekleşen iç hat uçak trafiği, 2018 yılında %1,9 azalışla 892.405'e; dış hat uçak trafiği ise 651.764'ten %10,3 artışla 651.764'e yükselmiştir.

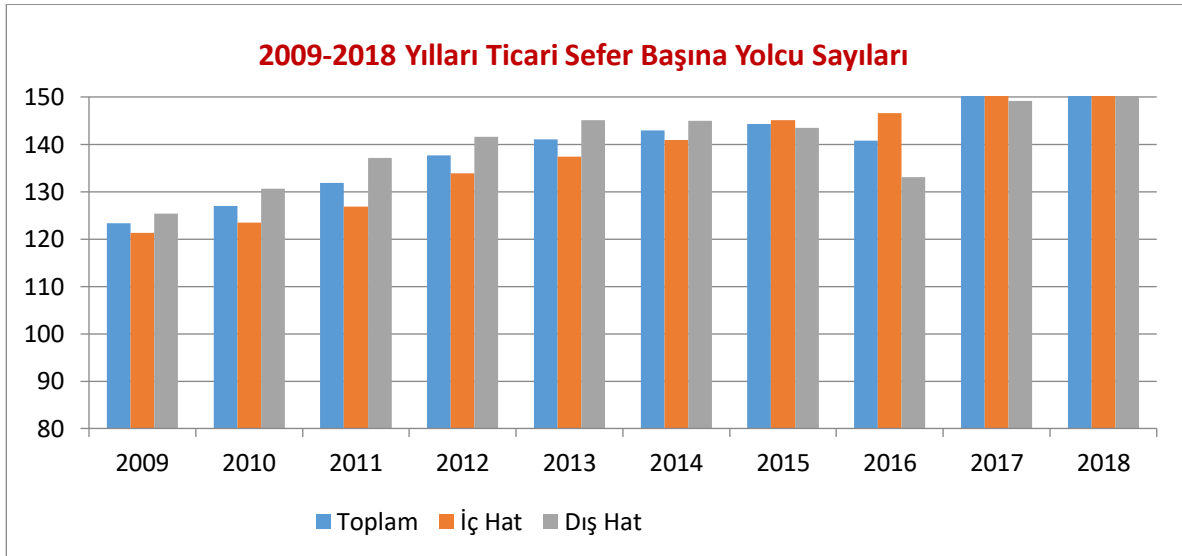
Şekil 8: 2009-2018 iç hat-dış hat toplam uçak trafik gerçekleştirmeleri (Kaynak; DHMİ)

2017 yılında 1.272.341 olan ticari uçak trafiği, 2018 yılında %5,3 artışla 1.339.301 olmuştur. Havalimanlarında, iç hat ticari uçak trafiği 718.482, dış hat ticari uçak trafiği de 620.819'dur. (Şekil 9).

Şekil 9: 2009-2018 iç hat-dış hat ticari uçak trafik gerçekleştirmeleri (Kaynak; DHMİ)

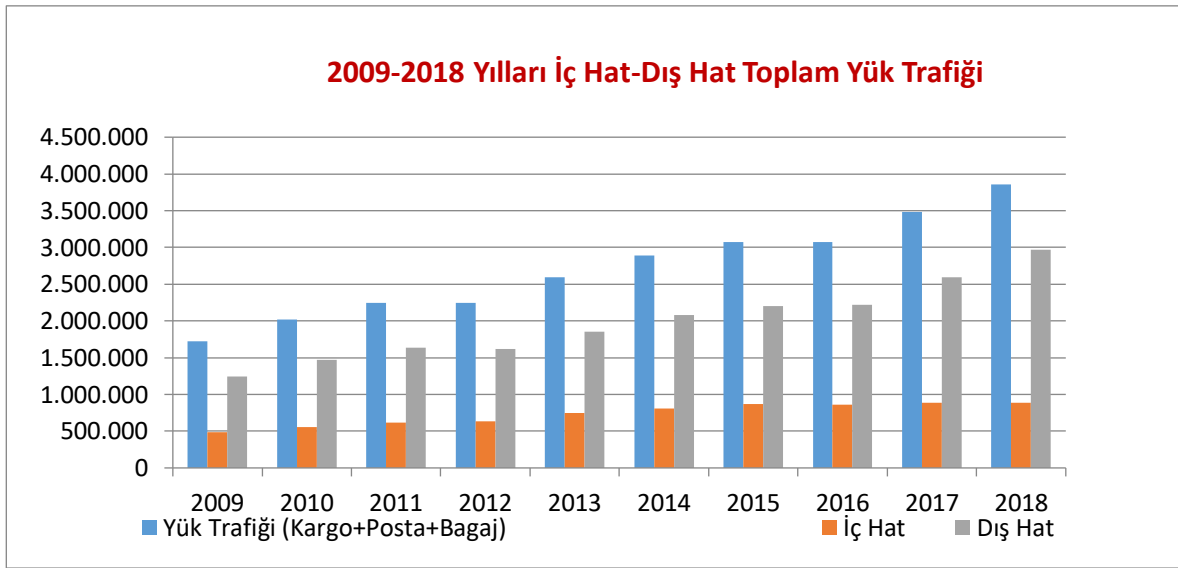
2018 yılında, ticari uçak başına iç hatlarda 157 yolcu, dış hatlarda 157 yolcu olmak üzere ortalama ticari uçak başına 157 yolcu sayısı gerçekleşmiştir (Şekil 10).

Şekil 10: 2009-2018 iç hat- dış hat uçak başına yolcu sayıları (Kaynak; DHMİ)

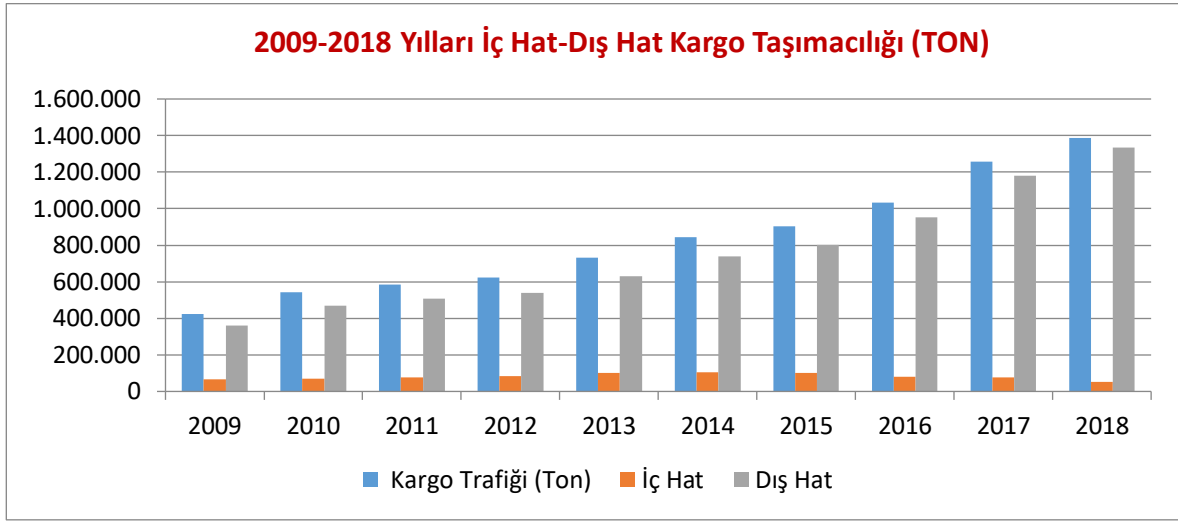
Yük trafiğinin büyük ölçüde dış ticaret ve talep gelişmelerine bağlı olduğu söylenebilir. 2017 yılında 3.855.231 ton olarak gerçekleşen toplam yük (kargo+posta+bagaj) hareketi, 2018 yılında %11 artışla 3.855.231 ton olmuştur (Şekil 11).

2017 yılında 884.811 ton olarak gerçekleşen iç hat yük trafiği, 2018 yılında %0,1 artışla 886.025 ton; dış hat yük trafiği ise 2.596.400 tondan %14,4 artışla 2.969.206 ton olmuştur.

Şekil 11: 2009-2018 iç hat- dış hat toplam yük (kargo+posta+bagaj) trafik gerçekleştirmeleri (Kaynak; DHMİ)

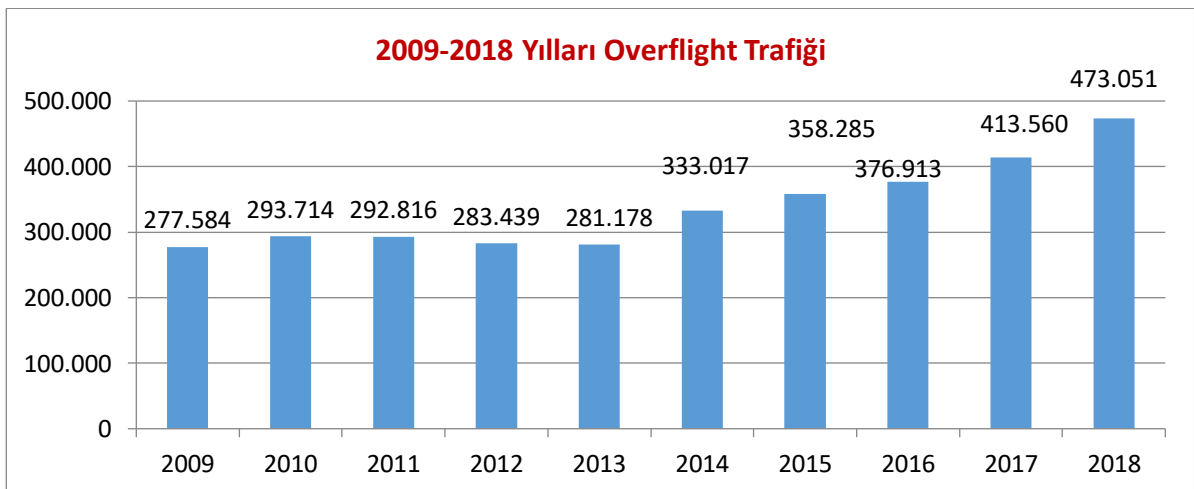
Ülkemiz yolcu trafiğinde yaşanan artış, son birkaç yıldır toplam kargo trafiğine de yansımaya başlamıştır. 2018 yılında iç hatlarda 52.807 ton, dış hatlarda 1.335.815 ton olmak üzere toplam 1.388.623 ton kargo taşımacılığı gerçekleşmiştir. 2018/2017 yılları artış oranı %10,5'tir. (Şekil 12).

Şekil 12: 2009-2018 iç hat-dış hat kargo trafik gerçekleştirmeleri (Kaynak; DHMİ)

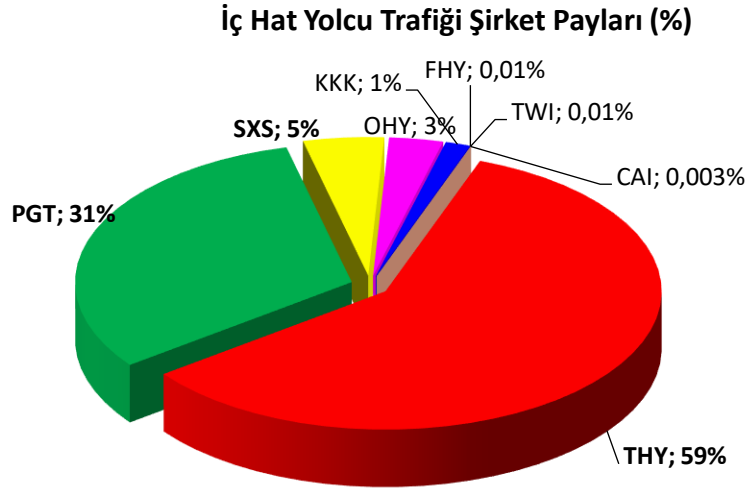
Taşınan kargonun çok önemli bir kısmı İstanbul Atatürk Havalimanı odaklıdır. İstanbul Atatürk Havalimanı'nda Türkiye toplamının %92'si olan 1.281.186 ton kargo işlem görmüştür. İstanbul Sabiha Gökçen Havalimanı'nda 70.411, İzmir Adnan Menderes Havalimanı'nda 11.889, Ankara Esenboğa Havalimanı'nda da 10.683, Antalya Havalimanı'nda 6.157 ton, Adana Havalimanı'nda ise 3.177 ton kargo işlem görmüştür.

Overflight uçak trafiği 2017 yılında 2016 yılına göre %9,7 artış ile 413.560 uçak olarak gerçekleşmişti. 2018 yılında ise %14,4 artış ile 473.051 uçak olarak gerçekleşmiştir (Şekil 13).

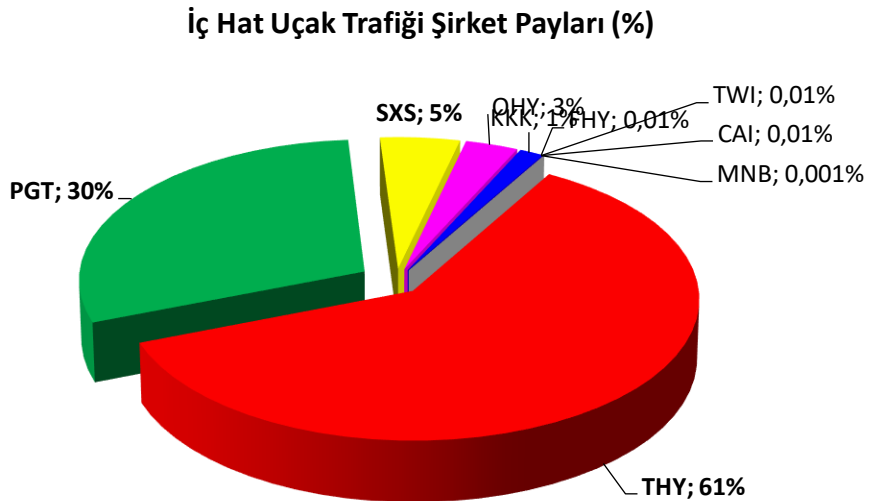

Şekil 13: 2009-2018 overflight uçak trafik gerçekleştirmeleri (Kaynak; DHMİ)

2018 yılında, yurt içi yolcu taşımacılığında Türk Hava Yolları (Anadolu Jet ile birlikte) pazarın %59'una hizmet vermiştir. Pegasus %31, Sun Express %5, Onur Air %3 ve Atlas Global %1 oranında iç hat yolcu taşımacılığından pay almışlardır (Şekil 14 ve 15).

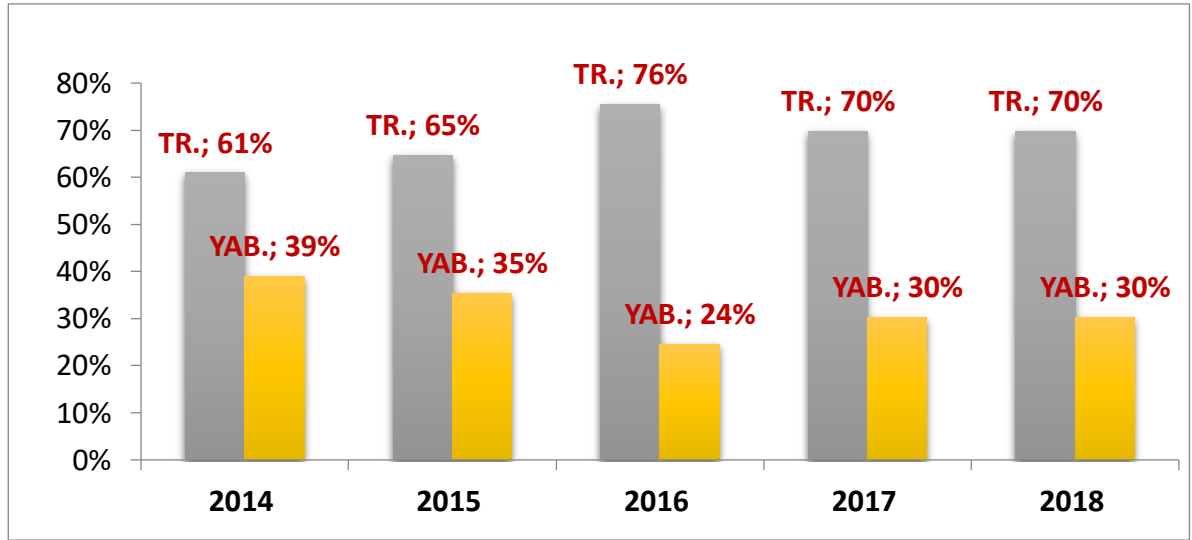
Şekil 14: 2018 yılı yurt içi yolcu taşımacılığında yerli havayolu şirketleri yolcu trafik payları (Kaynak; DHMİ) (THY; Türk Hava Yolları, KKK; Atlas Global, CAI; Corendon, FHY; Freebird, OHY; Onur, PGT; Pegasus, SXS; Sun Express, TWI; Tailwind)

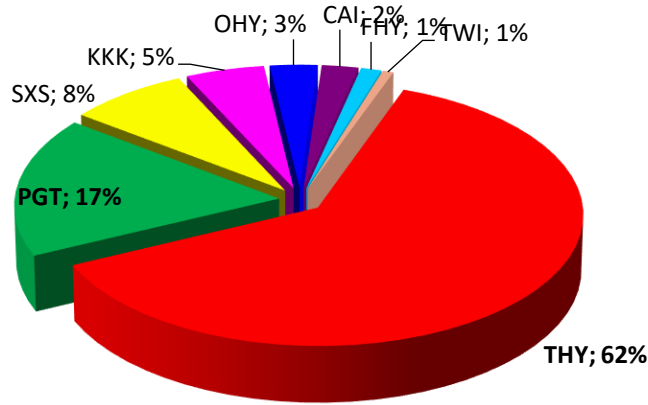
Şekil 15: 2018 yılı yurt içi yolcu taşımacılığında yerli havayolu şirketleri uçak trafik payları (Kaynak; DHMİ) (THY; Türk Hava Yolları, KKK; Atlas Global, CAI; Corendon, FHY; Freebird, OHY; Onur, PGT; Pegasus, SXS; Sun Express, TWI; Tailwind)

Son yıllarda Türk havacılık sektöründeki ivmelenme, Türk şirketlerinin dış hat payları toplamına da yansımıştır. Yurt dışı ticari yolcu taşımacılığında 2014 yılında %61/%39 olan yerli-yabancı hava yolları payı, 2018 yılında yerli havayolu taşıyıcılarımız lehine %70/%30 olarak gerçekleşmiştir (Şekil 16).

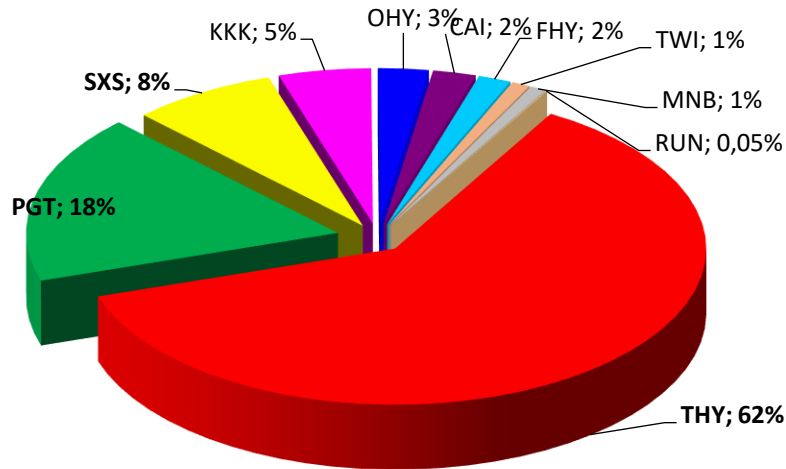

Şekil 16: 2014-2018 yılları yerli-yabancı havayolları dış hat ticari yolcu taşıma payları (Kaynak; DHMİ)

2018 yılı dış hat trafiği uçak ve yolcu trafik payları da Şekil 17 ve 18'de gösterilmiştir. Grafiklerden görüleceği üzere THY tek başına tüm yolcu/uçak trafiğinin %62'sini taşımaktadır. Pegasus ise, son yıllardaki büyümesiyle birlikte dış hat pazar payını %18'e çıkarmıştır. Sun Express %8 ile 3. şirket konumunda olup diğer şirketlerimizin payı %5 - %1 arasında değişmektedir.

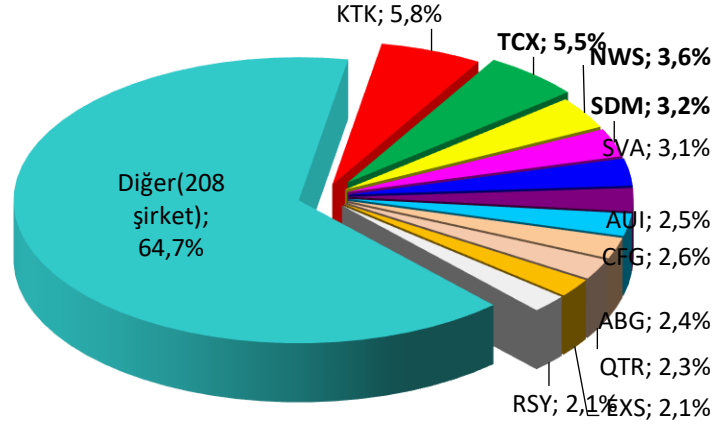
Dış Hat Yolcu Trafiği Türk Şirketleri Payları (%)

Şekil 17: 2018 yılı yurt dışı yolcu taşımacılığında yerli havayolu şirketleri yolcu trafik payları (Kaynak; DHMİ) (THY; Türk Hava Yolları, KKK; Atlas Global, CAI; Corendon, FHY; Freebird, OHY; Onur, PGT; Pegasus, SXS; Sun Express, TWI; Tailwind)

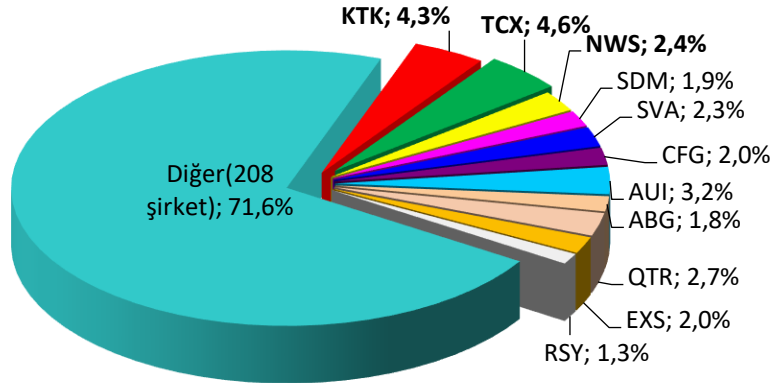
Dış Hat Uçak Trafiği Türk Şirketleri Payları (%)

Şekil 18: 2018 yılı yurt dışı yolcu taşımacılığında yerli havayolu şirketleri uçak trafik payları (Kaynak; DHMİ) (THY; Türk Hava Yolları, KKK; Atlas Global, CAI; Corendon, FHY; Freebird, OHY; Onur, PGT; Pegasus, SXS; Sun Express, TWI; Tailwind)

Ülkemize sefer yapan yabancı havayolu şirketlerinin yolcu ve uçak trafik payları da Şekil 19 ve 20’de gösterilmiştir. Grafiklerden görüleceği üzere en çok yolcu Rusya ve Birleşik Krallık şirketleri (KTK ve TCX) tarafından taşınmıştır.

Dış Hat Yolcu Trafiği Yabancı Şirketler Payları (%)

Şekil 19: 2018 yılı yurt dışı yolcu taşımacılığında yabancı şirketler yolcu trafik payları (Kaynak; DHMİ) (KTK; Azure Air, TCX; Thomas Cook Airlines NWS; Nord Wind, SDM; Rossiya Airlines, SVA; Suudi Arabistan Havayolları, AUI; Ukraine Airlines, CFG; Condor, ABG; Royal Flight, QTR; Katar Airways, EXS; JET2.Com Limited, RSY; RYANAIR Sun S.A.)

Dış Hat Uçak Trafiği Yabancı Şirketler Payları (%)

Şekil 20: 2018 yılı yurt dışı yolcu taşımacılığında yabancı şirketler uçak trafik payları (Kaynak; DHMİ) (KTK; Azure Air, TCX; Thomas Cook Airlines NWS; Nord Wind, SDM; Rossiya Airlines, SVA; Suudi Arabistan Havayolları, AUI; Ukraine Airlines, CFG; Condor, ABG; Royal Flight, QTR; Katar Airways, EXS; JET2.Com Limited, RSY; RYANAIR Sun S.A.)

Türkiye’de Kısa Dönem Öngörüler*

DHMI Genel Müdürlüğü tarafından yapılan çalışmalara göre, önümüzdeki 3 yıla ilişkin trafik öngörülerini aşağıda verilmiştir. Buna göre 2019/2018 yolcu trafik artış oranı % -2, takip eden 2 yıl da ise %2 ve %3 (Tablo 1), 2019-2021 toplam uçak trafik artış da takip eden 3 yıl için sırasıyla %-1, %2 ve %2 olarak tahmin edilmektedir (Tablo 2).

YOLCU TRAFİĞİ ARTIŞ ÖNGÖRÜLERİ						
Yıllar	İç Hat	Dış Hat	TOPLAM	Artış		
				İç Hat	Dış Hat	Toplam
2018 Gerçekleşen	112.911.108	97.587.056	210.498.164	3%	17%	9%
2019 Tahmin	105.922.810	101.118.926	207.041.736	-6%	4%	-2%
2020 Tahmin	105.904.532	104.797.422	210.701.954	0%	4%	2%
2021 Tahmin	107.555.934	108.510.137	216.066.071	2%	4%	3%

Tablo 1: Türkiye kısa dönem yolcu trafik öngörüsü (Kaynak; DHMI)

UÇAK TRAFİĞİ ARTIŞ ÖNGÖRÜLERİ						
Yıllar	İç Hat	Dış Hat	TOPLAM	Artış		
				İç Hat	Dış Hat	Toplam
2018 Gerçekleşen	892.405	651.764	1.544.169	-2%	10%	3%
2019 Tahmin	855.705	665.897	1.521.602	-4%	2%	-1%
2020 Tahmin	870.205	674.291	1.544.496	2%	1%	2%
2021 Tahmin	886.427	694.991	1.581.418	2%	3%	2%

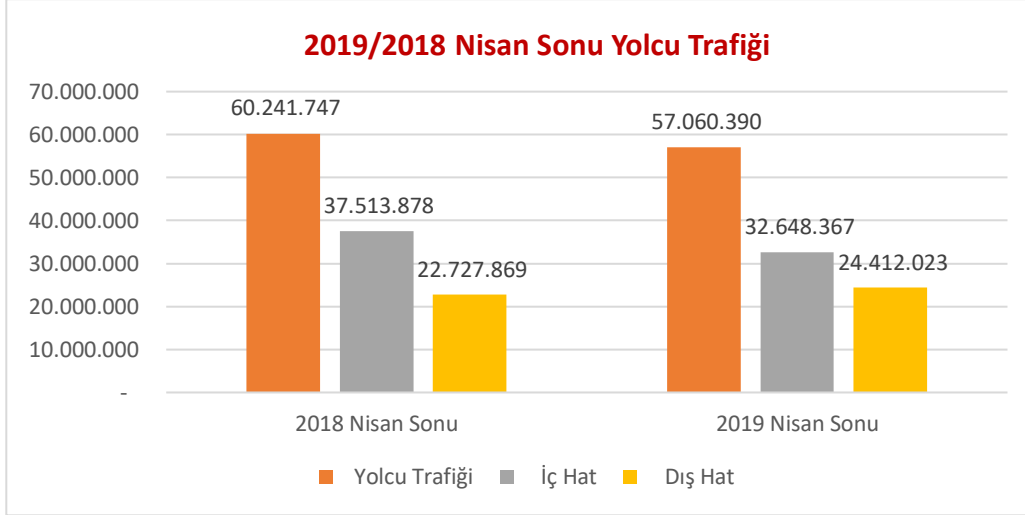
Tablo 2: Türkiye kısa dönem uçak trafik öngörüsü (Kaynak; DHMI)

* Uçak-Yolcu trafiği tahminleri 2019 Yılı Mayıs ayında hazırlanmış olup tahmin yöntemi olarak zaman serisi analizi kullanılmıştır.

İlk Dört Aylık Trafik Gerçekleşmeleri

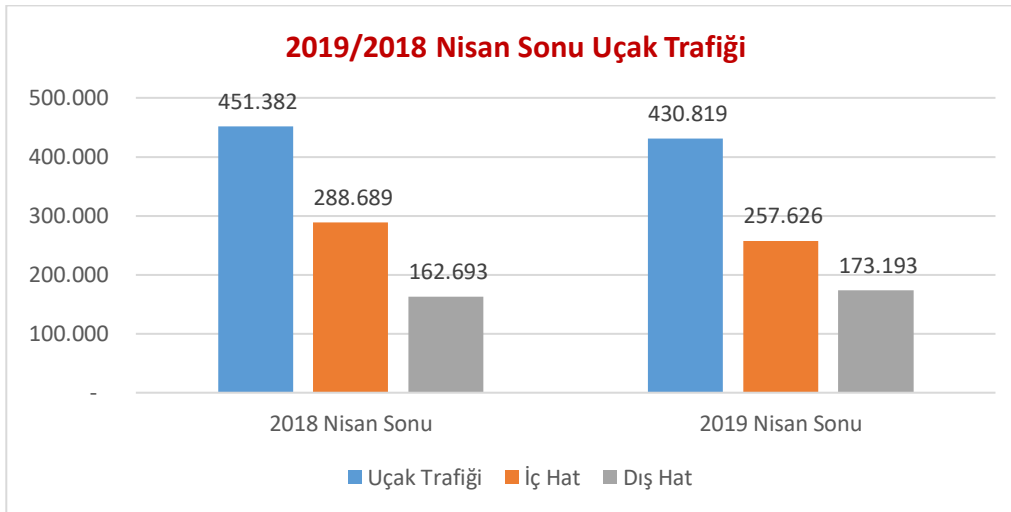
2018 yılı ilk dört ayında 37.513.878 olarak gerçekleşen iç hat yolcu trafiği, 2019 aynı döneminde %13 azalışla; 32.648.367, dış hat yolcu trafiği 22.727.869’dan %7,4

artışla 24.412.023, toplam yolcu trafiği de 60.241.747'den %5,3 azalışla 57.060.390 olarak gerçekleşmiştir. 2019 yılı Nisan sonu itibariyle yolcu trafiği 99.018 direkt transit yolcu ile birlikte 57.159.408 olarak gerçekleşmiştir (Şekil 21).

Şekil 21: 2019/2018 Yılları Nisan Sonu İtibariyle Yolcu Trafiği

2018 Yılı ilk dört ayında 451.382 olarak gerçekleşen toplam uçak trafiği (inen+kalkan), 2019 yılı aynı döneminde %4,6 azalışla 430.819 olmuştur. 2018 yılı ilk dört ayında 288.689 olarak gerçekleşen iç hat uçak trafiği, 2019 yılı aynı döneminde göre %10,8 azalışla 257.626'ya; dış hat uçak trafiği ise 162.693'ten %6,5 artışla 173.193'e yükselmiştir (Şekil 22).

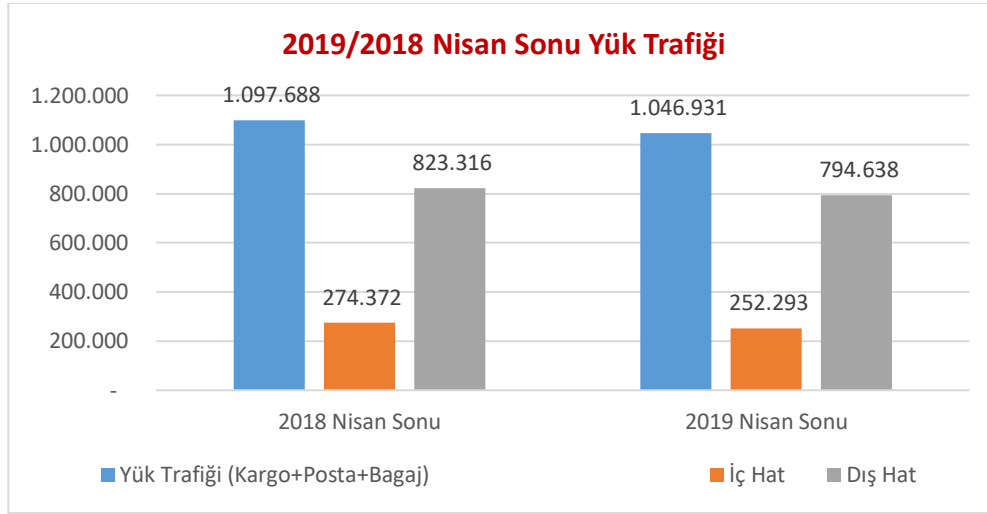

Şekil 22: 2019/2018 Yılları Nisan Sonu İtibariyle Uçak Trafiği

Yük trafiğinin büyük ölçüde dış ticaret ve talep gelişmelerine bağlı olduğu söylenebilir. 2018 yılı ilk dört ayında 1.097.688 ton olarak gerçekleşen toplam yük (kargo+posta+bagaj) hareketi, 2019 yılı aynı döneminde 1.046.931 ton olmuştur.

2018 Yılı ilk dört ayında 274.372 ton olarak gerçekleşen iç hat yük trafiği, 2019 yılı aynı dönemine göre %8 azalışla 252.293 ton; dış hat yük trafiği ise 823.316 tondan %3,5 azalışla 794.638 ton olmuştur (Şekil 23).

Şekil 23: 2019/2018 Yılları Nisan Sonu İtibariyle Yük Trafiği

Türkiye'nin Dünya ve Avrupa'daki Yeri

Ülkemizin Dünya coğrafyasındaki avantajlı konumu, Dünya hava ulaşım ağı içerisinde etkin ve söz sahibi olabilme avantajını da beraberinde getirmektedir. Son dönemde yayınlanan göstergeler de bu yöndedir;

Ülkemiz 2018 yılı Dünya yolcu trafiği sıralamasında bir basamak yükselerek 9., Avrupa yolcu sıralamasında ise 5. sırada yer almıştır.

DEVLET HAVA MEYDANLARI İŞLETMESİ GENEL MÜDÜRLÜĞÜ

TÜRKİYE'NİN HAVAYOLU YOLCU TRAFİĞİ BAZINDA DÜNYADAKİ YERİ																
2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018(*)	ÜLKELER
1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	ABD
8	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	ÇİN
15	14	13	12	11	12	11	11	8	8	10	7	7	5	3	3	HİNDİSTAN
2	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	4	4	4	5	4	İNGİLTERE
3	4	4	4	4	4	5	5	6	6	6	3	3	3	4	5	JAPONYA
5	6	5	5	5	5	4	4	4	4	4	6	5	7	7	6	ALMANYA
4	5	6	6	6	6	6	7	7	7	9	11	9	6	6	7	İSPANYA
6	7	7	7	7	7	7	9	9	9	8	10	11	10	12	8	FRANSA
18	16	16	15	16	14	13	13	12	12	11	9	8	11	10	9	TÜRKİYE
9	10	9	9	9	10	8	6	5	5	5	5	6	8	9	10	BREZİLYA
7	8	8	8	8	9	9	8	10	10	13	12	12	12	13	11	İTALYA
20	20	22	22	19	18	17	17	17	15	14	13	13	13	11	12	RUSYA
12	13	14	14	14	15	15	14	14	16	16	16	17	17	16	13	KORE
13	12	12	13	13	13	14	15	16	17	19	18	18	18	18	14	MEKSİKA
17	15	17	16	15	16	19	19	18	18	17	17	16	16	15	15	TAYLAND

TÜRKİYE'NİN HAVAYOLU YOLCU TRAFİĞİ BAZINDA AVRUPA'DAKİ YERİ																
2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018 (*)	ÜLKELER
1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	İNGİLTERE
3	3	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	3	2	ALMANYA
2	2	3	3	3	3	3	3	3	3	4	5	4	3	2	3	İSPANYA
4	4	4	4	4	4	4	5	4	4	3	4	5	4	6	4	FRANSA
7	6	6	6	6	6	6	6	6	6	5	3	3	5	4	5	TÜRKİYE
5	5	5	5	5	5	5	4	5	5	6	6	6	6	7	6	İTALYA
8	8	9	9	8	7	7	7	7	7	7	7	7	7	5	7	RUSYA
6	7	7	7	7	9	8	8	8	8	8	8	8	8	8	8	HOLLANDA
	9	8	8	10	8	10	10	10	12		19		10	9	9	YUNANİSTAN
									10	10	10	10			10	İSVİÇRE

(*) Veri kaynağı ACİ olup, veriler kesinleşmemiştir.

Havacılık Sektör Göstergeleri

Havacılık sektörüne ait bazı göstergeler aşağıdaki gibidir;

DEVLET HAVA MEYDANLARI İŞLETMESİ GENEL MÜDÜRLÜĞÜ				
Göstergeler ile Kurumsal Değişim ve Gelişim Faaliyetleri (2003-2018)				
Göstergeler	2003	2017	2018	2018/2003 Değişimi
TEMEL GÖSTERGELER				
Havalimanı Sayısı	26 Aktif Havalimanı	55 Aktif Havalimanı	56 Aktif Havalimanı	30 Aktif Havalimanı
Yolcu Terminaleri Toplam Alanı (m ²)	541.152	2.153.422	3.678.293	3.137.141
DHİMİ Personeli (Doğrudan Çalışan)	6.825	10.219	10.347	3.522
Dolaylı Çalışan Personel	1.343	6.532	6.754	5.411
Terminal Kapasitesi (Milyon Yolcu/Yıl)	55,1	257,8	356	301
Uçak Park Yeri	326	1011	1.491	1.165
Seyrüsefer Yardımcı Cihazları	215	377	406	191
Uçuş Yolları	44.569 km.	70.879 km.	70.879 km.	26.310 km.
SHGM GÖSTERGELERİ				
Büyük Gövdeli Uçak Sayısı	162	517	515	218%
Toplam Hava Aracı	626	1.403	1.404	124%
Havayolu Koltuk Kapasitesi	27.599	97.500	97.351	253%
Havayolu Kargo Kapasitesi (Ton)	303	1.866	2.194	624%
Yurtdışı Uçuş Noktası	60	296	318	430%
Havayolu Sektörü Ciro (Milyar TL)(*)	3,06	91,63	110,00	3491%
Havayolu Sektörü İstihdamı (Kişi)	65.000	196.041	-	-
Yeşil Havalimanı Kuruluş Sertifikası	2	151 (45' i DHİMİ)	153	7550%
Yeşil Havalimanı Sayısı	-	6	-	-
Hava Ulaştırma Anlaşması Bulunan Ülke	81	169	171	111%
TRAFİK GÖSTERGELERİ				
Toplam Yolcu sayısı (Direkt Transit Dahil)	34.443.655	193.576.844	210.947.639	512%
İç Hat Yolcu Sayısı	9.147.439	109.511.390	112.911.108	1134%
Dış Hat Yolcu Sayısı	25.296.216	83.533.953	97.587.056	286%
Uçak Trafiği (Overflight Dahil)	529.205	1.914.017	2.017.220	281%
İç Hat Uçak Trafiği	156.582	909.332	892.405	470%
Dış Hat Uçak Trafiği	218.405,00	591.125,00	651.764,00	198%
Hizmet Verilen Günlük Uçuş Trafiği (Overf	1.450	5.244	5.527	281%
Havalimanlar Uçak Trafiği (İniş+Kalkış)	376.579	1.500.457 (45' i DHİMİ)	1.544.169	310%
Günlük Havalimanlar Uçak Trafiği (İniş+Ka	1.032	4.111	4.231	310%
Günlük Yolcu Trafiği	94.366	530.348	577.939	512%

Radar ve Hava Seyrüsefer Sistemleri

	Havalimanları	PSR	SSR	ILS	VOR	DME	NDB	ADS.B	Toplam
1	İstanbul Atatürk	1	2	5	3	7	4	1	23
2	İstanbul Havalimanı	1	1	4	2	6		1	15
3	Ankara Esenboğa	1	3	4	4	10	10	1	33
4	İzmir Adnan Menderes	1	2	2	3	5	3	1	17
5	Antalya	1	3	4	2	7	3		20
6	Adana		1	1	1	2	1	1	7
7	Muğla Dalaman	1	2	2	1	3	1	2	12
8	Muğla Milas-Bodrum	1	1	2	1	3	1	1	10
9	Trabzon	1	1	2	1	3	1	1	10
10	Isparta S. Demirel			1	1	2	1		5
11	Kapadokya			1	1	2	1		5
12	Erzurum		1	2	1	3	1	1	9
13	Gaziantep			1	1	2	1	1	6
14	Adıyaman			1	1	1	1		4
15	Ağrı		1	1	1	2	1	1	7
16	Amasya Merzifon*		1	1	1	2	1		6
17	Balıkesir Merkez*			1	1	2	1		5
18	Balıkesir Kocaseyit			1	1	2	1		5
19	Batman		1	1	1	2	1		6
20	Bingöl			1	1	2	1		5
21	Bursa Yenişehir		1	1	2	3	1		8
22	Çanakkale			1	2	3	1		7
23	Denizli Çardak			1	1	2	1		5
24	Diyarbakır			1	1	2	1		5
25	Elazığ			1	2	3	1		7
26	Erzincan		1	1	2	3	1		8
27	Gökçeada				1	1	1		3
28	Hakkâri S. Eyyubi				1	1	1		3
29	Hatay			1	1	2	1		5
30	İğdır Şehit Bülent Aydın			1	1	2	1		5
31	Kahramanmaraş				1	1	1		3
32	Kars			1	1	2	1		5
33	Kastamonu		1	1	2	3	1		8
34	Kayseri			1	1	2	1		5
35	Kocaeli Cengiz Topel			1	1	2	1		5
36	Konya		1	1	2	3	1		8
37	Malatya			1	1	2	1		5

38	Mardin			1	1	2	1		5
39	Muş			1	1	2	1		5
40	Ordu Giresun			2	1	3	1		7
41	Samsun Çarşamba			1	1	2	1		5
42	Siirt			1	1	3	1		6
43	Sinop			1	1	2	1		5
44	Sivas Nuri Demirağ			1	2	3	1		7
45	Şanlıurfa GAP		1	1	1	2	1		6
46	Şırnak Şerafettin Elçi			1	1	2	1		5
47	Tekirdağ Çorlu			1	2	3	2		8
48	Tokat				1	1	1		3
49	Uşak				1	1	1		3
50	Van Ferit Melen			1	1	2	1	1	6
51	Antalya Gazipaşa			1		2	1	1	4
52	Eskişehir Hasan Polatkan (*)			1	1	1	1		4
53	Zafer			2	1	3	1		7
54	Selçuk Efes				1	1	1		3
55	Aydın Çıldır				1	1	1		3
56	Zonguldak Çaycuma			1	1	2	1		5
57	İstanbul Sabiha Gökçen (*)			2	1	3	1		7
	TOPLAM	8	25	71	73	146	73	14	409
		PSR	SSR	ILS	VOR	DME	NDB	ADS.B	Toplam

Açıklama (*)

1. İstanbul, Zafer, Zonguldak Çaycuma ve Antalya Gazipaşa, Aydın Çıldır, Selçuk Efes DHMI denetimli özel şirket, İstanbul Sabiha Gökçen Havalimanı, Savunma Sanayi Müsteşarlığı denetiminde özel şirket tarafından, Eskişehir Havalimanı, Eskişehir Teknik Üniversitesi tarafından işletilmektedir.

2. DHMI Envanterinde bulunmayan Sabiha Gökçen Havalimanı Hava Seyrüsefer Sistemleri (2 ILS, 1 VOR, 3 DME, 1 NDB) Eskişehir Havalimanı ILS Sistemi ile Balıkesir Merkez ve Amasya Merzifon Havalimanı ILS/DME Sistemi (Askeri) dışında bütün HSS sistemleri DHMI tarafından temin ve tesis edilmiştir.

3. Adıyaman GP, DME ile birlikte altyapısının tamamlanmasını müteakip hizmete verilecektir. Cihazlar Havalimanındadır.

III. KURULUŞUMUZ TARAFINDAN SON DÖNEM İÇERİSİNDE ÇALIŞMALARI TAMAMLANAN /DEVAM EDEN ÖNEMLİ PROJELER

a. ÖZKAYNAK PROJELERİ

Havayolu taşımacılığı, çok hızlı teknolojik ve yapısal değişiklikler gösteren bir sektördür.

Küreselleşme ile birlikte dünyadaki ticaret hacminin hızla artması, ulaşım sektörünü, bugün dünya ekonomisinin en önemli unsurlarından biri haline getirmiştir. Hiç kuşku yok ki, teknolojik gelişmelerin öncelikli olarak hayata geçirildiği havacılık sektörü de, dünyada baş döndürücü bir hızla gelişmekte, gerek uluslararası gerek kıtalararası uyum ve bütünleşmede büyük rol oynamakta hatta öncülük etmektedir.

Hava trafik yönetimi ve havalimanı işletmeciliği alanında, küresel boyutta rekabet gücüne haiz dünyanın öncü Kuruluşlarından biri olma vizyonu ile havacılık sektöründe uluslararası standartlarda, kaliteli, güvenli ve konforlu hava seyrüsefer ve havalimanı işletme hizmetleri sunmayı kendine misyon edinmiş Kuruluşumuz, bu doğrultuda havalimanları altyapı ve üstyapı yatırımlarına devam etmektedir.

Son dönem yapılan kapsamlı havacılık çalışmaları ile ülkemizde 30 yeni havalimanının aktif uçuş ağına eklenmesiyle birlikte 2018 yılında sivil hava trafiğine aktif olarak açık olan havalimanı sayısı 56'ya yükselmiştir.

Bu kapsamda; son dönemde Iğdır-Şehit Bülent Aydın Havalimanı (2012), Aydın-Çıldır Havalimanı (2012), Kastamonu Havalimanı (2013), Bingöl Havalimanı (2013), Şırnak-Şerafettin Elçi Havalimanı (2013), Hakkâri- Selahaddin Eyyubi Havalimanı (2015), Ordu Giresun Havalimanı (2015) ve İstanbul Havalimanı I.Etap I.faz (2018) hizmete verilmiştir.

Ayrıca, Adana ve Mersin illerine hizmet verecek olan Çukurova Havalimanı yapım çalışmaları devam etmektedir. Yine havalimanı hizmet kalitesinin yükseltilmesi bağlamında Kuruluşumuz Yatırım Programında yer alan Tokat Yeni Havalimanının yapılması işi altyapı ve üstyapı olmak üzere iki aşamalı olarak devam etmektedir.

2018 Yılında; Muş Sultan Alparslan Havalimanı Terminal Binası, Kahramanmaraş Havalimanı Terminal Binası, Muğla Dalaman Havalimanı Yeni Dış Hatlar Terminal Binası,

Kars Harakâni Havalimanı PAT Sahaları Yapımı, Antalya Havalimanı PAT Sahaları Onarımı projeleri tamamlanmıştır.

Aynı şekilde Balıkesir-Merkez, Gaziantep Havalimanlarına yeni terminal binası yapım çalışmaları devam etmekte olup Kapadokya Havalimanı Yeni Terminal

Binası ile Apron Yapımı, Kayseri Havalimanı Yeni Terminal Binası ve Apron Yapımı ve Samsun Çarşamba Havalimanı Terminal Binası ve Mütemmim Tesisleri işleri de Kuruluşumuz yatırım programında yer almaktadır.

Aynı bakış açısı ile havalimanlarımızın altyapılarına yönelik olarak uluslararası standartların yükseltilmesi hedefi doğrultusunda; havalimanlarının terminal binaları gibi PAT Sahaların standartlarının daha da yükseltilerek hizmet kalitesinin artırılmasına yönelik çalışmalar kapsamında; Kuruluşumuz ile Savunma Sanayi Müsteşarlığı ile yapılan Protokol kapsamında Sabiha Gökçen Havalimanı 2. Pist Mütemmimleri I. Etap ve II. Etap işlerinin çalışmaları, Esenboğa Havalimanı PAT Sahaları Yapımı, Onarımı ve Tevsii ile De İcing Apronu Yapımı işi, Adnan Menderes Havalimanı Apron Ve Taksiyolları Yapımına Milas Bodrum Havalimanı PAT Sahaları Onarım işinin çalışmaları devam etmektedir.

Kuruluşumuzca havacılık hizmetlerinin daha kaliteli sunulması bağlamında terminal binaları ile tüm havalimanlarımızın çehresinin sürekli geliştirilmesine dönük çalışmalar sürekli bir gelişim anlayışı perspektifinden devam ettirilmektedir.

Bu doğrultuda, 2018 yılı içerisinde 2018 Yılı Yatırım Programı teklifinde yer alan 42 ana proje 756.955.000 TL ödenek tahsis edilmiştir. Ulaştırma Sektöründe 39 ana proje 107 alt proje için 750.000.000 TL, Konut Sektöründe ise 3 ana proje 4 alt proje için, 6.955.000 TL ödenek tahsis edilmiştir.

Ayrıca yıl içerisinde “Çukurova Havalimanı Altyapı Tesisleri Yapımı” işi için 200.000.000 TL, Çukurova Havalimanı Üstyapı Tesislerinin Yapımı” işi için 300.000.000 TL olmak üzere toplam 500.000.000 TL Ek Ödenek alınmış olup, 2018 yılı toplam ödenek 1.256.955.000 TL’ye çıkarılmıştır.

ÖZKAYNAK YATIRIMLARIMIZ İLE 2003-2018 YILLARI ARASINDA GERÇEKLEŞTİRİLEN ALTYAPI VE ÜSTYAPI YATIRIMLARI

TAMAMLANAN HAVALİMANI YATIRIMLARI

Bakanlığımızca gerçekleştirilen mevzuat düzenlemeleri neticesinde 2003 yılında başlatılmış olan “Bölgesel Havayolu Taşımacılığı” uygulamaları ile uçak trafiğine kapalı bulunan havalimanları açılmış, uçak seferi bulunmayan havalimanlarına uçuşlar başlamış, bunun yanı sıra sektöre yeni havalimanları kazandırılmıştır.

Daha önce hava trafiğine kapatılan;

- Sivas Nuri Demirağ Havalimanı 29.10.2003 tarihinde,
- Tokat Havalimanı 11.04.2006 tarihinde,
- Uşak Havalimanı 22.05.2006 tarihinde,
- Balıkesir-Merkez Havalimanı 19.02.2007 tarihinde,
- Zonguldak Çaycuma Havalimanı 20.08.2007 tarihinde,
- Sinop Havalimanı ise 15.07.2008 tarihinde, yeniden hava trafiğine açılmıştır.

Havacılık sektöründe yaşanan gelişmelere paralel olarak;

- 2007 yılında Şanlıurfa GAP Havalimanı,
- 2007 yılında Hatay Havalimanı,
- 2008 yılında Amasya-Merzifon Havalimanı,
- 2009 yılında Gazipaşa Alanya Havalimanı,
- 2010 yılında Gökçeada Havalimanı,
- 2011 yılında Cengiz Topel Havalimanı,
- 2012 yılında Zafer Havalimanı,
- 2012 yılında Iğdır Havalimanı,

- 2012 yılında Aydın-Çıldır Havalimanı,
- 2013 yılında Bingöl Havalimanı,
- 2013 yılında Kastamonu Havalimanı,
- 2013 yılında Şırnak Şerafettin Elçi Havalimanı,
- 2015 yılında Hakkari Yüksekova Selahaddin Eyyubi Havalimanı,
- 2015 yılında Ordu-Giresun Havalimanı,
- 2018 yılında İstanbul Havalimanı sektöre kazandırılmıştır.

TAMAMLANAN TERMİNAL BİNASI YATIRIMLARI

- Bursa-Yenişehir Havalimanı (2003)
- Erzurum Havalimanı Terminal binası (2005)
- Gaziantep Havalimanı Terminal Binası (2005)
- Malatya Havalimanı Terminal Binasının Büyütülmesi (2005)
- Kayseri Havalimanı Dış Hatlar Terminali (2007)
- Çanakkale Havalimanı Terminal Binası (2007)
- Denizli-Çardak Havalimanı (2007)
- Trabzon Havalimanı İç Hatlar Terminali (2008)
- Batman Havalimanı Terminal Binası (2010)
- Kayseri Havalimanı İç Hatlar Terminal Binası (2010)
- Malatya Havalimanı Terminali Aks İlavesi (2010)
- Sivas Nuri Demirağ Havalimanı Yeni İç Hatlar ve Dış Hatlar Terminal Binası (2010)
- Erzincan Havalimanı Terminal Binası (2011)

- Hatay Havalimanı Terminal Binası (2011)
- Van Ferit Melen Havalimanı Terminal Binası Aks İlavesi (2011)
- Adana Havalimanı Çelik Konstrüksiyon Gelen Yolcu Salonu (2012)
- Elazığ Havalimanı Terminal Binası (2012)
- Adıyaman Havalimanı Terminal Binası (2013)
- Kars Harakani Havalimanı Terminal Binası (2013)
- Konya Havalimanı Terminal Binası (2014)
- Mardin Havalimanı Terminal Binası Yapımı İşi (2014)
- Balıkesir-Koca Seyit Havalimanı Terminal Binası Yapımı İşi (2014)
- Ağrı Ahmed-i Hani Havalimanı Terminal Binası (2015)
- Diyarbakır Havalimanı Terminal Binası (2015)
- Van Ferit Melen Havalimanı Terminali Aks İlavesi ile Teknik ve Kule Yapımı (2017)
- Çanakkale Havalimanı Terminal Binası (2017)
- Sinop Havalimanı Terminal Binası (2017)
- Kahramanmaraş Havalimanı Terminal Binası (2018)
- Muş Sultan Alparslan Havalimanı Terminal Binası (2018)

TAMAMLANAN PAT SAHASI YATIRIMLARI

- Adana Havalimanı PAT Sahaları Onarımı (2003)
- Dalaman Havalimanı PAT Sahaları Onarımı (2003)
- Gaziantep Havalimanı Altyapı İnşaatı (2003)
- Atatürk Havalimanı Yeni Apron Yapılması ve PAT Sahalarının Onarımı (2003)
- Adnan Menderes Havalimanı PAT Sahaları Onarımı (2004)
- Van Ferit Melen Havalimanı PAT Sahası Büyük Onarımı ve Müteferrik İşler İnşaatı (2004)
- Trabzon Havalimanı Apron Tevsii ve Müteferrik İşler İnşaatı (2004)
- Atatürk Havalimanı 18/36 Paralel Pisti ile Apron Bağlantı Yolları Yapımı (2004)
- Atatürk Havalimanı 18/36 Paralel Pist ve Apron İkmali, Çevre Yolu Yapımı ve PAT Sahaları Aydınlatma Altyapısı İnşaatı (2004)
- Atatürk Havalimanı 18/36 Pist ve 06/24 Pisti 06 Tarafı Yaklaşma Işıklarının ICAO Standartlarına Getirilmesi İşİ (2004)

- Antalya Havalimanı II. Pist İnşaatı ve İlave Apron Yapımı (2005)
- Gökçeada Havalimanı Altyapı İnşaatı (2005)
- Esenboğa Havalimanı 03L-R / 21L-R Pist Başı Yaklaşma Işıklarının ICAO Standartlarına Getirilmesi İşİ (2006)
- Trabzon Havalimanı 11/29 Yaklaşma Işıklarının ICAO Standartlarına Getirilmesi ve Regülatör Binası Yapımı (2006)
- Tokat Havalimanı 22/04 Pistinin Rehabilitasyonu İnşaatı (2006)
- Gaziantep Havalimanı Pistinin Standartlara Uygun Hale Getirilmesi İşİ (2006)
- Sivas Nuri Demirağ Havalimanı Pist Genişletilmesi ve Müteferrik İşler İnşaatı (2006)
- Adnan Menderes Havalimanı PAT Sahaları Onarımı (2007)
- Antalya Havalimanı PAT Sahaları Onarımı (2007)
- Atatürk Havalimanı PAT Sahaları Onarımı (2007)
- Kahramanmaraş Havalimanı Pist Yaklaşma Işıklarının ICAO Standartlarına Getirilmesi (2007)
- Kars Harakani Havalimanı PAT Sahaları Onarımı (2007)
- Van Ferit Melen Havalimanı PAT Sahaları Onarımı, Apron Genişletilmesi, Pist Sonu Cebi Yapılması (2007)
- Mardin Havalimanı Apron Büyütülmesi ve PAT Sahaları Onarımı (2008)
- Hatay Havalimanı Alt Yapı İkmal İnşaatı (2008)
- Malatya Havalimanı Apron Büyütülmesi ve PAT Sahaları Onarımı İnşaatı (2008)
- Antalya Havalimanı Askeri Pist Onarımı ve İlave Taksiyolları Yapımı (2008)
- Antalya Havalimanı 18/36 Pisti Paralel Taksiyolu Banket Genişletilmesi ve PAT Sahaları Onarımı (2008)
- Çanakkale Havalimanı Apron Büyütülmesi İşİ (2008)

- Malatya Havalimanı Paralel Taksiyolunun Pist'e Dönüştürülmesi (2009)
- Samsun Çarşamba Havalimanı İlave Apron Büyütülmesi ve PAT Sahaları Onarımı İkmal İnşaatı (2009)
- Uşak Havalimanı PAT Sahaları Onarımı, Pist ve Apron Genişletilmesi, Pist Aydınlatılması (2010)
- Adana Havalimanı PAT Sahaları Onarımı (2010)
- Esenboğa Havalimanı Pistinin CAT III Standartlarına Getirilmesi İş'i (2010)
- Kahramanmaraş Havalimanı PAT Sahalarının Genişletilmesi İş'i (2010)
- Erzurum Havalimanı Pistinin CAT II Standartlarına Getirilmesi ve PAT Sahaları Onarımı, Tadili ve Apron Yapılması (2010)
- Siirt Havalimanı PAT Sahaları Onarımı ve Pist Onarımı (2010)
- Antalya Havalimanı PAT Sahaları Onarımı (2010)
- Balıkesir Koca Seyit Havalimanı PAT Sahaları, Alt Yapı Tesisleri İnşaatı (2010)
- Iğdır Şehit Bülent Aydın Havalimanı Altyapı İkmal ve Müteferrik İşler İnşaatı (2011)
- Atatürk Havalimanı 05/23 Pist Onarımı ve Uzatılması İş'i (2011)
- Antalya Havalimanı Paralel Taksiyolu Yapımı ve Bağlantı Taksiyolu Yapımı (2011)
- Erzincan Havalimanı PAT Sahaları Onarımı (2011)
- Konya Havalimanı Apron Yapımı (2011)
- Ağrı Ahmed-i Hani Havalimanı Pist Genişletilmesi (2011)
- Eskişehir Hasan Polatkan Havalimanı PAT Sahalarının Geliştirilmesi (2011)
Trabzon Havalimanı Apron Büyütülmesi (2012)
- Mardin Havalimanı Pist Genişletmesi ve PAT Sahaları Onarımı (2012)

- Adıyaman Havalimanı Pist Genişletilmesi ile Apron ve Taksiyolu Yapımı (2012)
- Kastamonu Havalimanı PAT Sahaları Onarım ve Tevsii (2012)
- Bingöl Havalimanı Altyapı İkmal ve Müteferrik İşler (2012)
- Gaziantep Havalimanı Apron Genişletilmesi (2013)
- Tekirdağ-Çorlu Havalimanı PAT Sahalarının Genişletilmesi, Onarımı Ve 05 Pist Başı Aydınlatma Sisteminin CAT II Standartlarına Dönüştürülmesi (2013)
- Hatay Havalimanı Apron Genişletilmesi ile Şerit Sahaların Standart Hale Getirilmesi (2013)
- Milas-Bodrum Havalimanı Taksiyolunun Piste Dönüştürülmesi ile Hızlı Taksiyolu Yapımı İşİ (2013)
- Gaziantep Havalimanı Apron Genişletilmesi (2013)
- Diyarbakır Havalimanı Apron ve Taksiyolu Yapımı (2013)
- Esenboğa Havalimanı Hızlı Taksiyolları ve Apron Yapımı (2013)
- Çanakkale Havalimanı Pist Uzatılması, Genişletilmesi ve PAT Sahaları Onarımı (2014)
- Sinop Havalimanı Pist Onarımı ve Tevsii ile Yeni Apron ve Taksiyolu Yapımı (2014)
- Malatya Havalimanı PAT Sahaları Onarımı ve Çevre Tel Örgüsü Yapılması (2016)
- Konya Havalimanı II. Apron Bağlantı Taksiyolu, Apron Bariyer Binası ve Acil Çıkış Yolları Yapılması (2016)
- Gaziantep Havalimanı Pist Rehabilitasyonu İkmal İnşaatı (2016)
- Balıkesir Koca Seyit Havalimanı Drenaj Kanallarının Rehabilitasyonu ile Resa ve Şerit Sahalarının Tanzimi (2016)
- Van Ferit Melen Havalimanı 03 Pist Başı Bataklık Bataklık Alanın Doldurulması ve Şerit Sahaların Düzenlenmesi (2016)

- Kocaeli Cengiz Topel Havalimanı Bağlantı Taksiyolu Yapımı ile İlave Apron Yapılması (2016)
- Atatürk Havalimanı PAT Sahaları Onarımı (2016)
- Sinop Havalimanı Apron, Taksiyolu ve Diğer Altyapı İşleri (2017)
- Kapadokya Havalimanı PAT Sahaları Onarımı (2017)
- Samsun-Çarşamba Havalimanı PAT Sahaları Onarımı (2017)
- Kars Harakani Havalimanı PAT Sahaları Yapımı (DAP) (2018)
- Antalya Havalimanı Yağmur Suyu Drenaj Sisteminin Rehabilitasyonu (2018)

b. KÖİ PROJELERİ

Genel Müdürlüğümüzce bugün itibariyle ülkemiz havacılık sektöründe gerçekleştirilen Kamu Özel İşbirliği projesi sayısı 18'e ulaşmıştır.

Bu projelerin 10 adedi 3996 sayılı Kanun kapsamındaki Yap-İşlet-Devret modeli projelerdir. 8 adedi ise mevcut tesislerin İşletme Haklarının devrine yönelik 5335 sayılı Kanun kapsamındaki projelerdir.

Bu çerçevede;

İŞLETİM SÜRESİ SONA EREN (YİD) PROJELER:

1. ANTALYA HAVALİMANI I. DIŞ HATLAR TERMİNAL BİNASI VE MÜTEMMİMLERİ PROJESİ

Antalya Havalimanına 5 Milyon yolcu/yıl kapasiteli I. Dış Hatlar Terminal Binası, ihalesi 07.12.1993 tarihinde gerçekleştirilerek 01.04.1998 tarihinde hizmete verilmiştir Projenin toplam yatırım maliyeti 75.902.000.- \$'dır.

Antalya Hava Limanı Uluslararası Terminal İşletmeciliği A.Ş tarafından işletilen Antalya Havalimanı I. Dış Hatlar Terminal Binasının işletme süresi 9 yıl 45 gün olup, 13.09.2007 tarihinde işletme süresi sona ermiştir.

2. ATATÜRK HAVALİMANI YENİ DIŞ HATLAR TERMİNAL BİNASI VE MÜTEMMİMLERİ PROJESİ:

16.05.1997 tarihinde ihale edilen 20 milyon yolcu/yıl kapasiteli Atatürk Havalimanı Dış Hatlar Terminal Binası ve Katlı Otoparkı projesi ilave tesisler dahil 397.793.500 ABD Doları yatırım maliyeti karşılığında TAV Yatırım, Yapım ve İşletme A.Ş. tarafından 4 yıl 10 ay 15 gün süre ile işletilerek 02.07.2005 tarihinde Kuruluşumuza devredilmiştir.

3. ANTALYA HAVALİMANI II. DIŞ HATLAR TERMİNAL BİNASI VE MÜTEMMİMLERİ PROJESİ:

Antalya Havalimanına 5 Milyon yolcu/yıl kapasiteli II. Dış Hatlar Terminal Binası ihalesi 04.11.2003 tarihinde gerçekleştirilerek 07.04.2005 tarihinde hizmete verilmiştir.

Projenin toplam yatırım maliyeti 85.386.000.-\$'dır.

Çelebi-IC A.Ş. tarafından işletilen Antalya Havalimanı II. Dış Hatlar Terminal Binasının işletme süresi 3 yıl 5 ay 26 gün olup, 22.09.2009 tarihinde işletme süresi sona ermiştir.

4. ADNAN MENDERES HAVALİMANI YENİ DIŞ HATLAR TERMİNAL BİNASI VE MÜTEMMİMLERİ PROJESİ:

Adnan Menderes Havalimanına 5 Milyon yolcu/yıl kapasiteli yeni bir dış hatlar terminali inşa edilerek 13.09.2006 tarihinde hizmete verilmiştir. İşin bünyesinde, mevcut dış hatların iç hatlara çevrilmesi, %100 bagaj tarama sistemleri (EDS) tesis edilerek 11.05.2007 tarihinde hizmete verilmiş olup, projenin toplam yatırım maliyeti 138.886.782.-€ 'dur.

TAV İzmir Adnan Menderes Havalimanı Uluslararası Terminal İnşaatı İşletmeciliği ve Yatırım A.Ş. tarafından işletilen Adnan Menderes Havalimanı Yeni Dış Hatlar Terminal Binasının işletme süresi 7 yıl 4 ay 26 gün olup; 10.01.2015 tarihinde işletme süresi sona ermiştir.

5. DALAMAN HAVALİMANI YENİ DIŞ HATLAR TERMİNAL BİNASI VE MÜTEMMİMLERİ PROJESİ:

Dalaman Havalimanına 5 Milyon yolcu/yıl kapasiteli yeni bir dış hatlar terminali, inşa edilerek 01.07.2006 tarihinde hizmete verilmiştir. Projenin toplam yatırım maliyeti 91.977.688.- \$'dır.

ATM Havalimanı Yapım ve İşletme A.Ş. tarafından işletilen Dalaman Havalimanı Yeni Dış Hatlar Terminal Binasının işletme süresi, 8 yıl 2 ay 17 gün olup; 28.04.2015 tarihinde işletme süresi sona ermiştir.

6. MİLAS- BODRUM HAVALİMANI YENİ DIŞ HATLAR TERMİNAL BİNASI VE MÜTEMMİMLERİ PROJESİ:

Yap-İşlet-Devret modeli kapsamında 5 Milyon yolcu/yıl kapasiteli yeni bir dış hatlar terminal binası ihalesi 02.08.2006 tarihinde gerçekleştirilmiştir.

Söz konusu ihaleyi Teknotes A.Ş./Belgrad Havalimanı kamu şirketi ortak girişimi 45 aylık (3 yıl 9 ay) işletme süresi karşılığı kazanmıştır.

Alınan 07.05.2009 tarihli YPK kararını müteakip, yeni kurulan Mondial Milas Bodrum Havalimanı Uluslararası Terminal İşletmeciliği ve Yatırım A.Ş. ile İdaremiz arasında 25.05.2009 tarihinde Uygulama Sözleşmesi imzalanmıştır.

Görevli Şirkete 15.10.2009 tarihinde yer teslimi yapılmış ve 16.05.2012 tarihinde işletmeye açılmıştır. Söz konusu işin işletme süresi 22.10.2015 tarihinde sona ermiştir.

İŞLETME SÜRESİ DEVAM EDEN (YİD) PROJELER:

7. ESENBOĞA HAVALİMANI YENİ İÇ-DIŞ HATLAR TERMİNAL BİNASI VE MÜTEMMİMLERİ PROJESİ:

Esenboğa Havalimanı Yeni İç-Dış Hatlar Terminal Binası ve Mütemmimleri İnşaatı, 16.10.2006 tarihinde tamamlanarak hizmete girmiştir.

20 Milyon yolcu/yıl kapasiteli İç ve Dış Hatlar Terminal Binasının, toplam yatırım maliyeti 188.702.557.- € 'dur. TAV Esenboğa Yatırım, Yapım ve İşletme A.Ş. tarafından işletilen Havalimanının işletme süresi 15 yıl 8 ay olup, 24.05.2023 tarihinde işletme süresi sona erecektir.

8. ZAFER HAVALİMANI:

Yap-İşlet-Devret modeli ile uluslararası ihalesine çıkılabilmesini teminen 04.09.2009 tarih ve 2009/T-20 Sayılı Yüksek Planlama Kurulu Kararı ile Kuruluşumuz yetkilendirilmiştir.

28.07.2010 tarihinde ihalesi gerçekleştirilmiş olup; ihaleyi 29 (yirmidokuz) yıl 11 (onbir) ay işletmek üzere IC İÇTAŞ İNŞAAT SANAYİ VE TİCARET A.Ş. kazanmıştır. 2 Milyon yolcu/yıl kapasiteli İç ve Dış Hatlar Terminal Binası ile Havalimanının, finansman giderleri hariç toplam yatırım maliyeti 50.000.000 Euro (Elli Milyon Euro)'dur.

Söz konusu Havalimanının işletmeye başlangıç tarihi 24.11.2012 olup işletme süresi bitim tarihi 21.03.2044'dür.

9. İSTANBUL HAVALİMANI PROJESİ:

İstanbul Yeni Havalimanı projesinin Yap-İşlet-Devret modeli ile uluslararası ihalesine çıkılabilmesini teminen 3996 sayılı Kanunun 4.Madde hükmü ve 2011/1807 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı çerçevesinde, 03.05.2013 tarihinde ihalesi gerçekleştirilmiştir.

Açık artırma şeklinde yapılan ihale sonucunda; İstanbul Yeni Havalimanının Yap-İşlet-Devret modeli ile toplam 10.247.000.000.-€ bedelle yatırımı, ilk etabının en geç 42 ayda tamamlanarak işletmeye verilmesi ve 25 yıllık işletme süresi karşılığında en yüksek kira bedelini (22.152.000.000.-€+KDV) Limak İnş. San. ve Tic. A.Ş./Kolin İnş. Tur. San. ve Tic. A.Ş./Cengiz İnş. San. ve Tic. A.Ş./Mapa İnş. ve Tic. A.Ş./Kalyon İnş. San. ve Tic. A.Ş. Ortak Girişiminin görevlendirilmesi hususunda alınan “Görevlendirme Kararının” Kuruluşumuz Yönetim Kurulunca uygun görülmesini müteakip, Ulaştırma ve Altyapı Bakanının onayına sunulmuş ve Ulaştırma ve Altyapı Bakanı tarafından onaylanmıştır. Görevli Şirket tarafından kurulan yeni şirket “İGA Havalimanı İşletmesi Anonim Şirketi” ile İdaremiz arasında 19.11.2013 tarihinde Uygulama Sözleşmesi imzalanmıştır.

İstanbul Yeni Havalimanı Projesi 4 etapta gerçekleştirilecek olup 01.05.2015 tarihinde yer teslimi yapılarak I. Etap (1. Fazı 42 ayda ve 2. Faz 16 ayda) en geç 58 ay içinde tamamlanmak üzere yatırım dönemi başlatılmıştır.

4 Etapta gerçekleştirilecek olan İstanbul Yeni Havalimanı Projesinin 1.Etap 1. Fazının 29 Ekim 2018 tarihinde gerçekleştirilen törenle Sayın Cumhurbaşkanımız tarafından hizmete açılarak ismini İstanbul Havalimanı olarak açıklamış olup söz konusu etabın tam kapasite ile işletmeye geçiş tarihi 07.04.2019'dur.

Söz konusu tüm etaplar tamamlandığında;

- Yaklaşık 2 Milyon m² kapalı alanlı yıllık yolcu kapasitesi 150 milyon olan, yolcu köprülÜ ve aralarındaki ulaşım raylı sistem bağlantısı ile sağlanacak olan terminal binaları,
- 6 adet paralel pist,
- Paralel taksiyolları,
- Yaklaşık 6,5 milyon m² büyüklüğünde apron,
- VIP, kargo ve genel havacılık terminalleri,
- Devlet konukevi,

- Yeterli kapasiteye sahip açık ve kapalı otoparklar,
- Teknik blok ve kuleler,
- İtfaiye, garaj binaları, kuvvet santralleri, arıtma ve çöp toplama tesisleri gibi tüm havalimanı destek binaları,
- Hastane, otel, ibadethaneler, müze, konferans ve sergi salonları vb. sosyal tesisler, Yapılacaktır.

YAPIM DÖNEMİ DEVAM EDEN (YİD) PROJELER:

İstanbul Havalimanı işleme açılmış olmakla birlikte I. Etap 2. Faz inşaatları devam etmektedir.

10. ÇEŞME ALAÇATI EKREM PAKDEMİRLİ HAVALİMANI:

İzmir Çeşme Alaçatı Havalimanının Yap-İşlet-Devret kapsamında yapımına ilişkin YPK Kararının alınması için UAB nezdinde girişimlerde bulunulmuş bilahare 11.12.2017 tarih ve 2017/T-14 sayılı YPK Kararı ile DHMİ Genel Müdürlüğü yetkili kılınmıştır.

Söz konusu Projenin YİD Modeli ile ihale edilmesi için proje, şartname ve sözleşme çalışmaları tamamlanarak 17.02.2018 tarihinde ihale ilanına çıkılmış ve 20.04.2018 tarihinde de ihalesi gerçekleştirilmiştir.

Anılan ihaleyi 25 yıllık işletme süresi karşılığında yer tesliminden itibaren 24 ay içerisinde 18.990.000 Euro'ya yatırımı yapmayı ve yıllık net satışların (ciro) %20,20'sine tekabül eden kira tutarını teklif eden Terminal Yapı ve Ticaret AŞ'nin teklifi İdaremizce oluşturulan Görevlendirme Komisyonunca uygun bulunmuş olup UDH Bakanının 30.04.2018 tarihli onayı ile ihale kesinleşmiştir.

Bilahare anılan Şirket tarafından 01.06.2018 tarihi itibarıyla APC Çeşme Alaçatı Havalimanı Yapım ve İşletim Anonim Şirketi kurulmuş olup 06.06.2018 tarihinde İdaremiz ile Görevli Şirket arasında Uygulama Sözleşmesi imzalanmıştır. Söz konusu Şirkete

25.06.2018 tarihinde yer teslimi yapılarak 24 aylık yapım dönemi başlatılmıştır.

Ayrıca; Görevli Şirketçe projeler ve fizibilitenin sonlandırılması için kredi temini hususunda Kuruluşumuzdan ek süre istenilmiş olup Kuruluşumuzca 180 gün ek süre verilmiştir.

KİRALA/İŞLET DEVRET (KİD) PROJELERİ:

“Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılmasına Dair” 5335 sayılı Kanun; 27.4.2005 Tarihli Resmi Gazetede yayımlanarak yürürlüğe girmiştir. Bu Kanunun 33. Maddesi kapsamında; Kuruluşumuzun işletiminde bulunan havaalanları ile işletme dönemlerinin sonundan itibaren Yap-İşlet-Devret modeli çerçevesinde yaptırılarak işletimi özel sektöre verilen terminallerin ve/veya işletme hakkının verilmesi yöntemi ile ihale yoluyla özel hukuk tüzel kişilerine 49 yılı geçmemek üzere ihale edilmek suretiyle devri konusunda Kuruluşumuzu yetkilendirmiştir.

Bu çerçevede;

1. ATATÜRK HAVALİMANI DIŞ VE İÇ HATLAR TERMİNAL BİNASI, KATLI OTOPARK İLE GENEL HAVACILIK TERMİNALİ:

Atatürk Havalimanında Yap-İşlet-Devret modeli ile TAV Yatırım, Yapım ve İşletme A.Ş. tarafından yapımı ve işletimi gerçekleştirilen Dış Hatlar Terminal Binası ve Katlı Otopark ile birlikte, İç Hatlar Terminal Binası ve Genel Havacılık Terminali, 5335 sayılı Kanunun 33. Maddesi kapsamında yapılan ihale çerçevesinde 03.07.2005 tarihi itibarıyla TAV İstanbul Terminal İşletmeciliği AŞ'ye 15,5 yıl süre ile (KDV dahil) 3.000.740.000 ABD \$ bedel karşılığında kiralanmak suretiyle işletme hakkı devredilmiştir.

45 Milyon yolcu/yıl kapasiteli İç ve Dış Hatlar Terminal Binasının işletim süresi 07.04.2019 tarihinde İstanbul havalimanının hizmete girmesi ile birlikte sadece genel havacılık, kargo ve bakım amaçlı olarak kullanılmaya başlanmıştır.

2. ANTALYA HAVALİMANI; I. VE II. ETAP DIŞ HATLAR TERMİNALLERİ, CIP BİNASI, İÇ HATLAR TERMİNALİ İLE BU TERMİNALLERE AİT MÜTEMMİMLERİ:

21.04.2005 tarih 5335 sayılı Kanunun 33. Maddesi kapsamında “Antalya Havalimanı; I. ve II. Etap Dış Hatlar Terminalleri, CIP, İç Hatlar Terminali ile Mütemmimleri” kiralama ihalesi 12.04.2007 tarihinde yapılmış ve ihaleyi kazanan “Fraport IC İçtaş Antalya Havalimanı Terminal Yatırım ve İşletmeciliği A.Ş.” ile 22.05.2007 tarihinde Kira Sözleşmesi imzalanarak; (KDV dahil) 2.371.800.000 Euro bedel karşılığında kiralanmak suretiyle işletme hakkı devredilmiştir.

14.09.2007 tarihi itibarıyla I. Etap Dış Hatlar Terminali, İç Hatlar Terminali, CIP Binası ve Mütemmim tesisleri, kiracı şirkete devir- teslim edilerek 17 yıl 3 ay 17 gün süre ile kira dönemi başlatılmıştır. II. Etap Dış Hatlar Terminali ile bu Terminallere ait Mütemmimlerinin işletimi ise 23.09.2009 tarihinde başlamış olup, işletme süresi 15 yıl 3 ay 8 gün’ dür. 35 Milyon yolcu/yıl kapasiteli İç ve Dış Hatlar Terminallerinin işletme süresi 31.12.2024 tarihinde sona erecektir.

Diğer taraftan; Antalya Havalimanı I. ve II. Dış Hatlar Terminalleri, CIP, İç Hatlar Terminali ve Mütemmimlerinin Şirket hisselerinin %49'unun TAV Havalimanları Holding AŞ'ne devrinin tamamlanarak Şirketin yeni unvanı 21.06.2018 tarihinden itibaren "FRAPORT TAV Antalya Terminal İşletmeciliği A.Ş." olarak tescil edilmiştir.

3. ZONGULDAK-ÇAYCUMA HAVALİMANI:

Zonguldak/Çaycuma Havalimanının İşletme Hakkının Kiralanması ihalesi, 15.09.2006 tarihinde gerçekleştirilmiş olup, ihaleyi “Zonguldak Özel Sivil Havacılık Sanayi ve Ticaret A.Ş.” kazanmıştır.

Kazanan şirket ile Kuruluşumuz arasında 04.10.2006 tarihinde Kira Sözleşmesi imzalanmıştır. Müteakiben; 01.11.2006 tarihinde de Havalimanının devir-teslim işlemi gerçekleştirilmiştir.

Kiracı Şirket, 25 yıllık kira bedeli karşılığında her işletme yılı için tesis kullanım

bedeli olarak 32.291.-\$+KDV sabit ödemenin yanı sıra kiracının elde edeceği brüt satışlarının ciro paylaşım oranı olarak belirlenen %01.06'sını (binde bir nokta sıfır altısını) +KDV tutarını İdareye ödeyecektir.

Söz konusu Havalimanı 20.08.2007 tarihi itibarıyla hizmete verilmiş olup 500.000 yolcu/yıl kapasiteli İç ve Dış Hatlar Terminal Binasının işletim süresi 20.08.2032 tarihinde sona erecektir.

4. GAZİPAŞA/ALANYA HAVALİMANI:

Antalya Gazipaşa Havalimanının ihalesi 31.08.2007 tarihinde yapılmış ve kazanan firma TAV Gazipaşa Yatırım, Yapım ve İşletme A.Ş. ile 04.01.2008 tarihinde Kira Sözleşmesi imzalanmıştır. Müteakiben; 01.02.2008 tarihinde de Havalimanının devir teslim işlemi gerçekleştirilmiştir.

Anılan Havalimanı; 25 yıllığına 50.000.-\$+KDV tesis kullanım tutarının yanı sıra, her işletme yılı için dönem net karından %65 pay alınarak kiralanmıştır.

Kiracı Şirket tarafından Pist ve Apronun genişletilmesi ile Terminal Binasının Büyütülmesi ile ilgili olarak kamu kaynağı kullanılmadan bila bedel ilave yatırımlar gerçekleştirilmiştir. 1.500.000 yolcu/yıl kapasiteli İç ve Dış Hatlar Terminal Binası 13.07.2009 tarihinde hizmete verilmiş olup 13.07.2034 tarihinde işletme süresi sona erecektir.

Söz konusu Havalimanının isminin, Antalya Havalimanı ile karışıklığa sebep vermesi ve marka değeri de göz önünde bulundurularak, Yönetim Kurulumuzca "Gazipaşa-Alanya Havalimanı" olarak yeniden adlandırılmıştır. Bilahare Kiracı Şirket tarafından unvanları "TAV Gazipaşa Alanya Havalimanı İşletmeciliği A.Ş." olarak değiştirilmiştir.

5. İZMİR ADNAN MENDERES HAVALİMANI MEVCUT DIŞ HATLAR TERMİNALİ, CİP, İÇ HATLAR TERMİNALİ VE MÜTEMMİMLERİ:

İzmir Adnan Menderes Havalimanı Mevcut Dış Hatlar Terminali, CİP, İç Hatlar Terminali ve Müteimmimleri ihalesi 17.11.2011 tarihinde gerçekleştirilmiş olup,

ihaleyi en yüksek kira bedeli olan KDV hariç 610.000.000.-(altıyüzonmilyon) EURO teklif eden TAV Havalimanları Holding AŞ. kazanmıştır.

TAV Ege Terminal Yatırım Yapım ve İşletme AŞ. ile İdaremiz arasında 16.12.2011 tarihinde Sözleşme imzalanmıştır.

İdare tarafından oluşturulan Devir-Teslim Komisyonu marifetiyle 02.01.2012 tarihinde Şirket'e işletilmek üzere tesisin devri gerçekleştirilmiştir.

Sözleşme gereği bila bedel Şirket tarafından üstlenilen Yeni İç Hatlar Terminalinin Yapımı 1 Yıl 9 ay gibi kısa zamanda tamamlanarak 23.03.2014 tarihinde hizmete verilmiştir.

Diğer taraftan Yap-İşlet-Devret modeli çerçevesinde TAV İzmir Terminal İşletmeciliği A.Ş. tarafından inşa edilerek, işletilen Adnan Menderes Havalimanı Dış Hatlar Terminal Binasının işletme süresi sona ermiş olup, işletme hakkı devri kapsamında 10.01.2015 tarihinde TAV Ege Terminal Yatırım Yapım ve İşletme AŞ'ne devir-teslimi gerçekleştirilmiştir.

30 Milyon yolcu/yıl kapasiteli İç ve Dış Hatlar Terminallerinin işletme süresi bitim tarihi 31.12.2032'dir.

6. AYDIN-ÇILDIR HAVALİMANI:

Aydın-Çıldır Havalimanının mevcut sınırları dahilinde; sivil havacılığa yönelik sportif havacılık, havacılık eğitimi ve mevcut piste uygun uçaklarla operasyonlar düzenlenerek işletme hakkı devrine ilişkin ihalesi 09.04.2012 tarihinde gerçekleştirilmiş olup, her kira (işletme) yılı için, elde edilecek net dönem karının % 7 'sini teklif eden Türk Hava Yolları A.O. ihaleyi kazanmıştır. Ayrıca, şirket tarafından kira tutarı dışında 20.000.- EURO tesis kullanım bedeli de her yıl İdareye ödenecektir.

Kira Sözleşmesi gereği ihaleyi kazanan Şirket tarafından kurulan yeni Şirket THY Aydın Çıldır Havalimanı İşletme A.Ş. ile Kuruluşumuz arasında 26.06.2012 tarihinde Kira Sözleşmesi imzalanmıştır.

Anılan Havalimanının 20.07.2012 tarihinde devir-teslimi gerçekleştirilmiş olup, İşletmeci Şirket tarafından 20 yıl işletildikten sonra 20.07.2032 tarihinde Kuruluşumuza devri gerçekleştirilecektir.

İşletmeci Şirket tarafından havalimanında pilotaj eğitimi verilmek amacıyla bila-bedel çeşitli yatırımlar da gerçekleştirilmektedir.

Söz konusu Şirket tarafından unvanları "Türk Hava Yolları Uçuş Eğitim ve Havalimanı İşletme A.Ş." olarak değiştirilmiştir.

7. DALAMAN HAVALİMANI MEVCUT DIŞ HATLAR TERMİNALİ, İÇ HATLAR TERMİNALİ VE MÜTEMMİMLERİ:

Dalaman Havalimanı Mevcut Dış Hatlar Terminali ile Genel Müdürlükçe işletilmekte olan iç hatlar terminali ve mütemmimlerinin işletme hakkının devri ihalesi 07.03.2014 tarihinde gerçekleştirilmiştir.

Söz konusu ihalede, Kuruluşumuz lehine en yüksek imtiyaz bedelini; YDA İnşaat Sanayi ve Ticaret A.Ş. KDV hariç 705.000.000-(yediyüzbeşmilyon) EURO ile vermiştir.

Sözleşme gereği yeni kurulan şirket YDA Havalimanı Yatırım ve İşletme A.Ş. ile Kuruluşumuz arasında 22.07.2014 tarihinde İmtiyaz Sözleşmesi imzalanmış bilahare 01.08.2014 tarihinde devir-teslimi gerçekleştirilmiştir.

Diğer taraftan Yap-İşlet-Devret modeli çerçevesinde ATM Havalimanı Yapım ve İşletme A.Ş. tarafından inşa edilerek, işletilen Dalaman Havalimanı Dış Hatlar Terminal Binasının işletme süresi sona ermiş olup, işletme hakkı devri kapsamında 28.04.2015 tarihinde YDA Havalimanı Yatırım ve İşletme AŞ'ne devir-teslimi gerçekleştirilmiştir.

İmtiyaz Sözleşmesi gereği bila bedel Şirket tarafından üstlenilen Yeni Dış Hatlar Terminalinin yapımı tamamlanarak 05.07.2018 tarihinde hizmete açılmıştır. Söz konusu yatırımın tutarı 195.095.247.-Euro'dur.

Söz konusu Yeni Dış Hatlar Terminalinden hem Dış Hatlar, hem de İç Hatlar operasyonları yine birlikte verilmektedir. Eski Dış Hatlar Terminali proje değişikliği ile İç Hatlara dönüştürüldükten sonra yoğun sezonda (Mayıs-Eylül aylarını kapsayan 5 aylık dönemde) İç Hatlar Terminali olarak kullanılacak, yoğun olmayan aylarda (Ekim-Nisan aylarını kapsayan 7 aylık dönemde ise) yine Yeni Dış Hatlardan operasyonlar hem Dış Hatlar hem de İç Hatlar olarak sürdürülecektir.

İç ve Dış Hatlar Terminallerinin işletme süresi bitim tarihi 31.12.2040'dır.

8. MİLAS-BODRUM HAVALİMANI DIŞ HATLAR TERMİNALİ, CIP/GENEL HAVACILIK TERMİNALİ, İÇ HATLAR TERMİNALİ VE MÜTEMMİMLERİ:

Milas-Bodrum Havalimanı Mevcut Dış Hatlar Terminali ile Genel Müdürlükçe işletilmekte olan iç hatlar terminali ve mütemmimlerinin işletme hakkının devri ihalesi 21.03.2014 tarihinde açık arttırma olarak gerçekleştirilmiştir.

Söz konusu ihaleyi, TAV Havalimanları Holding A.Ş. KDV hariç 717.000.000 (yediyüzonyedimilyon) EURO kira bedeliyle kazanmıştır.

Kazanan Şirket tarafından İmtiyaz Sözleşmesi gereği kurulan yeni Şirket "TAV Milas Bodrum Terminal İşletmeciliği A.Ş." ile Kuruluşumuz arasında 11.07.2014 tarihinde İmtiyaz Sözleşmesi imzalanmış olup, 15.07.2014 tarihinde devir-teslimi gerçekleştirilmiştir.

Diğer taraftan Yap-İşlet-Devret modeli çerçevesinde "Mondial Milas-Bodrum Havalimanı Uluslararası Terminal İşletmeciliği ve Yatırım A.Ş." tarafından inşa edilerek, işletilen Milas-Bodrum Havalimanı Dış Hatlar Terminal Binasının işletme süresi sona ermiş olup, işletme hakkı devri kapsamında 22.10.2015 tarihinde "TAV Milas Bodrum Terminal İşletmeciliği AŞ. 'ne devir-teslimi gerçekleştirilmiştir.

7.600.000 yolcu/yıl kapasiteli İç ve Dış Hatlar Terminallerinin işletme süresi bitim tarihi 31.12.2035'dir.

D. AR-GE PROJELERİ

TAMAMLANAN AR-GE PROJELERİ

1. Hava Aracı Takip Sistemi Ar-Ge Projesi (HATS)

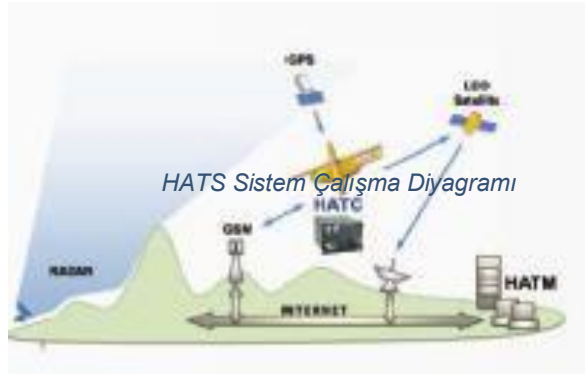
Proje Başlangıç ve Bitiş tarihi : 2010 -2013

Proje Süresi : 21 Ay

Proje Bedeli : 1.760.000 TL

Proje Tanımı: Mevcut radar sistemleri ile alçak irtifadaki trafikler özellikle dağlık alanlarda takip edilememektedir. Söz konusu hava araçlarının sürekli takibi havacılık emniyeti açısından gereklidir. Diğer taraftan, GSM kaplamasının da özellikle kırsal alanlarda yeterli olmadığı düşünülerek alçak irtifada VFR uçuş yapan helikopter gibi hava taşıtlarının hem GSM hem de uydu sistemleri ile kesintisiz takibinin sağlanması amaçlanarak gerçekleştirilmiştir.

Projenin Mevcut Durumu: Günümüze dek yapılan çalışmalar ile hedeflenen 5 adet HATC donanımı (Helikopter Araç Takip Cihazı) üretilmiş olup, 2 adedi Kuruluşumuz helikopterlerine teçhiz edilmiştir. Kurumumuz tarafından Hava Aracı Takip Sistemi verimli bir şekilde kullanılmaya devam edilmektedir. Sistemin kabiliyet ve özellikleri başka Kurum ve Kuruluşların da dikkatini çekmektedir. Jandarma Genel Komutanlığı, elimizde yedek olarak bulunan 1 adet HATC (Hava Aracı Takip Cihazı)'nı test amaçlı olarak helikopterlerine teçhiz etmiş, test çalışmaları tamamlanmıştır.

2. ATC Kontrol ve Radar Kontrol Simülatör Ar-Ge Projesi (atcTRsim-1)

Proje Başlangıç ve Bitiş tarihi : 2010 -2013

Proje Süresi : 36 Ay

Proje Bedeli : 5.250.000 TL

Proje Tanımı: Milli imkânlarla geliştirilerek, Meydan/Yaklaşma ve Yol Kontrol başta olmak üzere her düzeyde Hava Trafik Kontrol eğitimleri verilebilecek bir Hava Trafik Kontrol Simülatör yazılımının hazırlanması amaçlanmıştır.

Anılan yazılımın geliştirilmesi ile Kuruluşumuza ait, Ülkemiz adına tüm dünyaya pazarlanabilecek olan ve yazılıma ait kaynak kodlarına sahip olunması ile dışa bağımlılığın ortadan kaldırılabilceği bir eğitim aracı elde edilmiştir.

Projenin Mevcut Durumu: 2013 yılında yazılımın testleri yapılarak proje başarı ile neticelendirilmiştir. 2014 yılında Esenboğa Havalimanı Simülatör Eğitim Tesislerine test platformu kurularak sistemin eğitmenlerce kullanımına ve tanıtımına başlanılmış, daha sonra atcTRsim Kurulum Ar-GE projesi adı altında gerekli donanımları temin edilerek Havacılık akademisine 2017 yılında kurulumu tamamlanmıştır.

3. Hava Trafik Kontrolörü Seçme Yazılımı Ar-Ge Projesi (KONSEY-1)

Proje Başlangıç ve Bitiş tarihi : 2010 -2012

Proje Süresi : 18 Ay

Proje Bedeli : 1.064.000 TL

Proje Tanımı: Hava Trafik Kontrolörü Seçme Yazılımı ile uluslararası standart kurallar ve ulusal gereklilikler çerçevesinde düzenlenen SHY 65-01 (Hava Trafik Kontrol Hizmetleri Personeli Lisans ve Derecelendirme Yönetmeliği) bilgisayar destekli seçme sınavında; Hava Trafik Kontrolörlerinde bulunması gerekli olan yeteneklerin (refleks, üç boyutlu düşünme, hızlı karar verebilme, görsel ve işitsel hafıza, dikkat, çapraz kontrol, muhakeme vb.) elektronik ortamda güvenli bir şekilde test edildiği bir yazılım geliştirilmiştir.

Projenin Mevcut Durumu: 2013 yılında yazılımın testleri yapılarak proje başarı ile neticelendirilmiştir. Bu yazılım ile Hava Trafik Kontrolörlerimizin derece yenileme sınavları Genel Müdürlüğümüz bünyesinde “online” olarak yapılmaya başlanmıştır.

4. Kuş Radarı Ar-Ge Projesi (KUŞRAD – MGR)

Proje Başlangıç ve Bitiş tarihi : 2010 -2015

Proje Süresi : 48 Ay

Proje Bedeli : 9.000.000 TL

Proje Tanımı: Proje kapsamında, DHMİ'ye bağlı olan havaalanlarına ait kritik sahalarda, kuş-uçak çarpışmalarını önleme amacıyla yerli bir Kuş Radarı Sistemi ve hava trafik kontrol radar (PSR) sistemlerinin gereksinimlerine göre Milli

Gözetim Radarı (MGR) tasarlanmıştır. Milli Gözetim Radarı (MGR) ve Kuş Radarı olmak üzere iki adet sistem geliştirilmiştir.

Projenin Mevcut Durumu: 2010 yılı Aralık ayında başlanan KUŞRAD (Kuş Radarı) Ar-Ge Projesi kapsamında geliştirilen ürünün testleri 2013 yılı Kasım ayında başarıyla tamamlanmıştır. Proje kapsamında geliştirilen Milli Gözetim Radarı(MGR)'nın TÜBİTAK Gebze yerleşkesinde kurulumu yapılmış olup sistem aktif çalışmaktadır.

5. ATC Meydan Kontrol ve Yaklaşma/Yol Kontrol Radar Simülatörü Ar-Ge Projesi (atcTRsim-2)

Proje Başlangıç ve Bitiş tarihi : 2014 -2017

Proje Süresi : 18 Ay

Proje Bedeli : 10.800.000 TL

Proje Tanımı: 2010-2013 yılları arasında geliştirilen projenin 2. safhası olan çalışmada, 1. safhada geliştirilen yazılımın, gerekli donanımları temin edilerek Esenboğa Havalimanı Simülatör ve Eğitim Tesislerine kurulumu işidir.

Projenin Mevcut Durumu: 2014 yılsonunda başlanılan projenin Şubat 2017 tarihinde geçici kabul çalışmaları gerçekleştirilerek kesin kabul aşamasına gelinmiştir. Esenboğa Havalimanı 3. Pist ve yeni taksi yolları modelleme çalışmaları ilave edilmiş olup, milli simülatör yazılımı projesi Esenboğa Havalimanımıza başarı ile kurulmuştur.

6. Uzaktan Eğitim ve Bilgi Paylaşım Portalı Ar-Ge Projesi (KONSEY-2)

Proje Başlangıç ve Bitiş tarihi : 2014 -2017

Proje Süresi : 36 Ay

Proje Bedeli : 3.000.000 TL

Proje Tanımı: 2010-2012 yılları arasında gerçekleştirilen Hava Trafik Kontrolörü Seçme Yazılımı Ar-Ge projesinin 2. safhasını oluşturacak olan proje ile KONSEY Ar-Ge Projesinde geliştirilmiş olan ve Hava Trafik Kontrolörlerimizin yıllık derece yenileme sınavlarında kullanılmaya başlanılan yazılımın, AIM ve Havacılık Elektroniği Personelinin (ATSEP) de ihtiyaçlarını karşılayacak şekilde eklenecek modüller vasıtası ile daha da geliştirilerek tüm ihtiyaçlara cevap verecek hale getirilmesi amaçlanmıştır.

Projenin Mevcut Durumu: Söz konusu yazılım dahilinde Hava Trafik Kontrol Personel Yönetim Sistemi, Uzaktan Eğitim Sistemi, Uzaktan Sınav Sistemi; AIM Personel Yönetim Sistemi, Uzaktan Eğitim Sistemi ile ATSEP personeli için Personel Yönetim Sistemi, Uzaktan Eğitim Sistemi ve Uzaktan Sınav Sistemi modülleri ayrı ayrı geliştirilmiştir.

2014 yılsonunda başlanılan projede, modülleri içeren yazılımlar tamamlanarak Kuruluşumuzca kullanıma hazır hale getirilmiştir. Diğer taraftan ATC UES Modülü dahilinde, yaşanmış Hava Hadiselerine ilişkin örnek eğitim animasyonları hazırlanmıştır.

7. KUŞRAD Kurulumu Ar-Ge Projesi

Proje Başlangıç ve Bitiş tarihi : 2014 -2016

Proje Süresi : 15 Ay

Proje Bedeli : 3.500.000 TL

Proje Tanımı: Kuş Radarı Ar-Ge projesiyle tamamlanmış sistemlerin İstanbul ATATÜRK Havalimanına kurulması amaçlanmıştır.

Projenin Mevcut Durumu: 2016 yılsonu itibariyle sistem İstanbul ATATÜRK havalimanımız 17 sağ ve 23 pist başına kurulmuş olup, faal durumdadır. 2018 Mart ayına kadar inceleme ve değerlendirme çalışmaları gerçekleştirilerek kesin kabul çalışmaları 11.05.2018 tarihinde gerçekleştirilmiştir.

8. SSR Sinyal İşleme Birimi Ar-Ge Projesi

Proje Başlangıç ve Bitiş tarihi : 2014 -2016

Proje Süresi : 24 Ay

Proje Bedeli : 1.800.000 TL

Proje Tanımı: Hava araçlarında bulunan 1090 MHz frekanslı transponder cihazı ile işbirliğine dayanan yapıda SSR ve ADS-B işaretlerin işlenmesi kabiliyetinin milli olarak geliştirilmesi ve standart ASTERIX CAT048 veri formatının üretilmesi amaçlanmaktadır.

Mevcut Radarların Yenilenmesi ve İlave İhtiyaçların Temini Projesi kapsamında temin edilen Mode-S radar istasyonlarının kabulüyle birlikte, 20 yıla yakın bir süredir kullanılan eski tip SSR (Secondary Surveillance Radar)'ların birçoğu devreden alınmıştır. Ankara Esenboğa Havalimanı yakınlarında bulunan Başpınar SSR istasyonunun alternatifi olarak daha yüksek rakıma sahip Mira

Haberleşme istasyonuna yeni bir Mode-S radar temin edilmiştir. Mira Mode-S SSR'ın halen operasyonel olarak kullanılan interim sistemlerine entegrasyonundan sonra Başpınar SSR'ın fiilen devreden alınarak Ar-Ge platformu olarak kullanılması uygun bulunmuştur.

Projenin Mevcut Durumu: Tamamlanan projede SSR Sinyal işleme katı geliştirilmiştir. Ayrıca proje kapsamında üretilen 11 adet ADS-B alıcı cihazı geliştirilmiş olup, söz konusu cihazların 11 ayrı havalimanımıza kurulumu tamamlanmıştır.

9. Özgün CWP (Kontrolör Çalışma Pozisyonu Arayüz Yazılımı) Ar-Ge Projesi

Proje Başlangıç ve Bitiş tarihi : 2014 -2017

Proje Süresi : 36 Ay

Proje Bedeli : 4.800.000 TL

Proje Tanımı: Proje kapsamında 4 adet alt ürün geliştirilmektedir. Bunlar;

1. Çare
2. Çare Analiz
3. EFS (Electronic Flight Strip)
4. CMS (Control and Monitoring System) sistemleridir.

Proje kapsamında Esenboğa, Gaziantep ve Adana Havalimanlarında EFS sistemi kurulacaktır. Ayrıca proje kapsamında geliştirilmeye devam eden Çare yazılımı 35 havalimanında kurulmuştur. Radar verilerinin kayıt ve geri oynatım özelliklerini içeren Çare Analiz yazılımı 10 (on adet) Radar Bilgi İşlem Merkezine kurulmuştur.

Projenin Mevcut Durumu: Yazılım geliştirme safhası tamamlanan projede belirtilen havalimanları için kurulum çalışmaları yapılmıştır.35 havalimanına Çare yazılımının kurulumu tamamlanmıştır.

10. FODRAD Ar-Ge Projesi

Proje Başlangıç ve Bitiş tarihi : 2014 -2018

Proje Süresi : 48 Ay

Proje Bedeli : 15.000.000 TL

Proje Tanımı: PAT (Pist-Apron-Taksi Yolu) sahalarında uçuş emniyet seviyesini üst düzeye taşımak amacı ile milimetre dalga radar ve optik sensörler ile desteklenen milli bir FOD tespit sisteminin geliştirilmesi amaçlanmıştır.

Projenin Mevcut Durumu: Projenin tasarım ve sistem geliştirme aşamaları tamamlanmış olup, sistemin Antalya Havalimanı'na kurulumu ve kabulü 2018 yılı sonunda tamamlanmıştır.

11. atcTRsim İstanbul Atatürk Havalimanı Kurulum Projesi

Proje Başlangıç ve Bitiş tarihi : 2017 -2018

Proje Süresi : 8 Ay

Proje Bedeli : 9.500.000 TL

Proje Tanımı: Hâlihazırda Esenboğa Havalimanında kurulumu tamamlanmış olan atcTRsim Simülatör sisteminin bir benzerinin İstanbul Atatürk Havalimanında Teknik Blok içerisinde kurulması amaçlanmıştır.

Projenin Mevcut Durumu: Kurulum çalışmaları, 2018 yılında tamamlanmış olup, sistem aktif bir şekilde kullanılmaktadır.

12. TAMAM (Türkiye ATM Muhabere Altyapısının Modernizasyonu) Ar-Ge Projesi

Proje Başlangıç ve Bitiş tarihi : 2015 -2018

Proje Süresi : 24 Ay

Proje Bedeli : 4.000.000 TL

Proje Tanımı: Hava Trafik Yönetim Sistemlerinin en önemli unsuru olan haberleşme sistem performansının bilimsel metotlar ile analiz edilmesi ve Özgün CWP Ar-Ge Projesinde geliştirilmekte olan EFS (Electronic Flight Strip) ve ÇARE-SDD ürünlerine diğer sistemler ile haberleşmelerine imkân sağlayacak özelliklerin kazandırılması amaçlanmıştır.

Projenin Mevcut Durumu: 2016 yılında başlatılan projenin, halen devam etmekte olan Özgün CWP Ar-Ge projesi ile eş zamanlı olarak 2018 yılsonunda tamamlanmıştır.

DEVAM EDEN ATM AR-GE PROJELERİ

1. MGR/Mode-S Ar-Ge Projesi (Gaziantep Havalimanına Kurulum)

Proje Başlangıç ve Bitiş tarihi : 2017 -2022

Proje Süresi : 54 Ay

Proje Bedeli : 30.626.000 TL

Proje Tanımı: Söz konusu proje ile milli imkânlarla geliştirilen MGR'nin havalimanlarımızdaki ihtiyacı karşılaması amacıyla Gaziantep Havalimanına kurulması sağlanacak olup aynı zamanda SSR ve Mode-S kabiliyeti de bu proje ile MGR'ye eklenmiş olacaktır.

Dünyada sivil havacılık alanında PSR (Primary Surveillance Radar) sistemleri genellikle "cooperative" (işbirliğine dayanan) bir gözetim (surveillance) tekniği olan MODE-S sorgulayıcı (interrogator) ile birlikte kullanılmaktadır. Bu nedenle milli bir MODE-S sorgulayıcının geliştirilmesi hedeflenmiştir.

Projenin Mevcut Durumu: SSR ve Mode-S Ar-Ge çalışmaları ile SSR/Mode-S kabiliyetindeki MGR'nin Gaziantep Havalimanına kurulum çalışmaları devam etmektedir.

PLANLANAN PROJELER

1. Milli WMLAT (Wide Area Multilateration) Ar-Ge Projesi

Proje Tanımı: Hava araçlarının gözetimi (surveillance) için kullanılan yeni nesil bir teknik olan MLAT (Multilateration) sisteminin; milli imkanlar dahilinde fikri ve mülki hakları Kuruluşumuza ait olacak şekilde geliştirilmesi ve uygulanması projesidir.

Projenin Mevcut Durumu: 2016 yılı yatırım programında yer alan projeye 2019 yılı içerisinde başlanması hedeflenmektedir.

2. Milli ATC (Air Traffic Control) Merkezi 1.Safha Ar-Ge projesi

Proje Tanımı: Hava Trafik Yönetiminde kullanılan FDPS (Uçuş Bilgi İşleme Sistemi), Safety Nets (Emniyet Ağları), HMI (Kullanıcı Arayüzü) yazılımlarının milli olarak geliştirilip, yeni kurulacak bir yaklaşma merkezinde kullanılması projesidir. Kuruluşumuzun, uluslararası pazarda hava trafik yönetimi alanında rekabetçi bir güce kavuşması için kritik öneme sahiptir.

Projenin Mevcut Durumu: TÜBİTAK ile planlama ve sözleşme hazırlıkları devam etmekte olup, 2016 yatırım programında yer alan projeye 2019 yılı içerisinde başlanması hedeflenmektedir.